

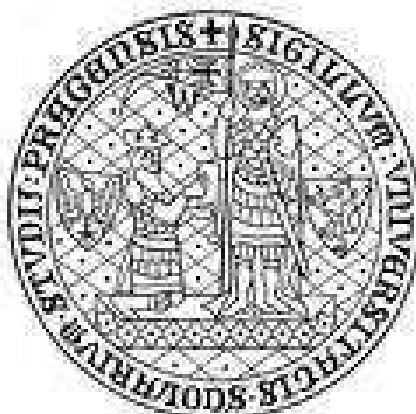
Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav etnologie

Bakalářská práce

Tereza Husová

**Prostituce: Kuplířství na českém území s přesahem do evropského kontextu
na přelomu 19. a 20. století**

Prostitution: Pimping on the Czech territory with an overlap into the European context at the
turn of the 19th and 20th centuries.

Poděkování

Velmi ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce Mgr. Karlu Šimovi, Ph.D a pedagogům Ústavu etnologie Filozofické fakulty. Ráda bych poděkovala své rodině, zejména mamince, mým přátelům, jmenovitě mé nejlepší přítelkyni Ing. Haně Keindlové, za jejich podporu ve studiu a v životě.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 5. srpna 2019

Tereza Husová

Abstrakt:

Bakalářská práce se zaměřuje na téma prostituce, v rámci kterého se specializuje na ekonomickou aktivitu, která prostituci zprostředkovává, tedy kuplířství. Téma kuplířství je zkoumáno především na českém území s přesahy do evropského kontextu, a je situované zejména do větších a hlavních měst. Doba předmětu bádání je konec 19. století a začátek 20. století. Cílem práce je pokusit se popsat podobu a druhy kuplířství, analyzovat charakteristiky lidí vykonávající kuplířství, vztahy mezi lidmi vykonávajícími kuplířství, prostitutkami a klienty a jejich postavení ve společnosti. Analýza bude provedena na základě dobové literatury o kuplířství v různých žánrech a bude sledovat otázku, proč kuplířství zastává v rámci prostituce nejhorší pozici. Práce využije metody kolektivní biografie.

Klíčová slova:

prostituce, kuplířství, druhy kuplířství, prostitutky, zákazníci, veřejnost, české území, evropský kontext, přelom 19. a 20. století

Abstract:

This bachelor thesis focuses on the topic of prostitution, within it specializes in economic activity that mediates prostitution, ie pimping. The topic of pimping is examined mainly in the Czech territory with overlaps into the European context, and it is situated mainly in larger and capital cities. The period of the research is the end of the 19th century and the beginning of the 20th century. The aim of this work is to describe the form and types of pimping, to analyze the characteristics of pimping people, the relationships between pimping people, prostitutes and clients and their position in society. The analysis will be based on contemporary literature on pimping in various genres and will follow the question of why pimping is the worst position in prostitution. The thesis will use the methods of collective biography.

Keywords:

Prostitution, pimping, types of pimping, prostitutes, customers, public, Czech territory, European context, turn of the 19th and 20th centuries

Obsah

1. Úvod – představení a vymezení tématu.....	8
2. Terminologie.....	9
3. Metodologie – kolektivní biografie.....	11
4. Přehled dosavadní bádaní.....	12
5. Druhy zprostředkovatelů prostituce a jejich charakteristika (lidé a místa).....	16
5.1.Přímí zprostředkovatelé prostituce.....	16
5.1.1. Nevěstince, a jim podobná místa.....	16
5.1.2. Kuplíři a kuplířky.....	23
5.1.3. Pasák.....	25
5.2.Nepřímí zprostředkovatelé prostituce.....	28
5.2.1. Pohostinské podniky s alkoholem (hostince, bary, vinárny).....	28
5.2.2. Hotelové prostředí (pokojská, portýr).....	30
5.2.3. Zábavné podniky (divadla, varieté, tančírny).....	30
5.2.4. Pronajímatelky pokojů.....	30
5.2.5. Rodinní příslušníci.....	31
5.2.6. Další osoby (porodní bába).....	31
6. Vztahy zprostředkovatelů s nevěstkami a s klientelou nevěstek.....	32
6.1.Přímí zprostředkovatelé prostituce.....	32
6.1.1. Nevěstince.....	32
6.1.2. Kuplíři a kuplířky.....	34
6.1.3. Pasák.....	35
6.2.Nepřímí zprostředkovatelé prostituce.....	38
6.2.1. Podniky s alkoholem (hospody, bary).....	38
6.2.2. Pronajímatelky pokojů.....	38
7. Postavení lidí zprostředkovávající prostituci ve společnosti.....	40
7.1.Postoj veřejnosti zachycený v literatuře odborné a dobové.....	40
7.2.Postoj autorů ke kuplířství.....	44
8. Závěr.....	45
9. Bibliografie.....	48

1. Úvod

Prostituce - téma, které je předmět diskuzí a zájmu již po generace a je spornou oblastí v mnoha společenských sférách, našlo své velké zastoupení v krásné literatuře, stejně tak i v odborné literatuře. I já se mnoho let zajímám o téma prostituce, z hlediska jeho komplikovanosti, a považuji jej za vhodné téma pro svou bakalářskou práci (ve které se hodlám podívat na tuto problematiku hlouběji). Prostituce je však velmi široké téma, které se dá zkoumat dle předmětu zájmu, doby či místa nebo skrz určitou společenskou oblast, případně jejich kombinací. Bakalářská práce svým rozsahem a hloubkou nemůže pojmut celé téma prostituce, proto jsem se rozhodla vymezit si určitou oblast v rámci tématu, na kterou se hlouběji zaměřím.

Jako předmět svého zkoumání v rámci prostituce jsem se rozhodla detailněji zaměřit na ty, kteří prostituci zprostředkovávají, tedy kuplíře/kuplířky, pasáky apod. Minulost prostituce byla již mnohokrát zpracovaná a zmapovaná v odborných pracích zabývajících se prostitucí, bývá také velmi populární alespoň stručně nastínit vývoj prostituce ve většině studentských prací v této oblasti. Právě kvůli tomuto faktu jsem se rozhodla v práci nezačínat stručnou historií prostituce ale rovnou přejít k době, kterou jsem se rozhodla přiblížit a to přelom 19. a 20. století, právě v této době došlo k několika významným změnám v přístupu k prostituci. Areálově jsem se rozhodla práci zasadit do českého území s přesahy do evropského kontextu. Ačkoliv je prostituce fenoménem měst a na vesnicích své zastoupení obvykle neměla (Lenderová, 2002), zůstává stále poměrně mnoho míst, kde lze nalézt její výskyt. Pro svojí práci jsem se rozhodla soustředit svůj zájem především na ta největší města. Práce je pak zpracovaná z hlediska historicko-antropologického. Metodu pro vypracování práce a nalezení odpovědí jsem použila metodu kolektivní biografie.

Práce začíná terminologií, metodologií a shrnutím dosavadní literatury zabývající se kuplířstvím, s níž budu pracovat za účelem vypracování uceleného obrazu kuplířství a pro nalezení odpovědí, které jsem si v práci položila. Tématem kuplířství se zabývám ve třech kapitolách - Druhy zprostředkovatelů prostituce a jejich charakteristika (lidé a místa), Vztahy zprostředkovatelů s nevěstkami a s klientelou nevěstek, Postavení lidí zprostředkovávající prostituci ve společnosti.

V první kapitole, v reflexi na současnou literaturu popisující oblast zprostředkovávající prostituci, se budu snažit podrobně zachytit a interpretovat druhy kuplířství od nejběžnějších druhů lidí, jež zprostředkovávají prostituci a míst k těmto účelům využívaných, jako je kuplíř či kuplířka, pasák, nevěstinec až po nejméně běžné či známé varianty kuplířství. Souhrnně posléze charakterizovat jednotlivé dobové podoby kuplířství. Pokusím se zde nastínit

osobnostní zobecněnou charakteristiku vnějšího vzhledu a povahy aktérů jednotlivých druhů zprostředkovatelů, jejich demografický, sociální původ - ve vztahu rodinného zázemí a vzdělání, které se jim dostalo či ekonomický profil, alespoň u kterých to bude možné zjistit.

Ve druhé kapitole se zaměřím v práci na vztahy mezi jednotlivými aktéry prostituce. I v této části se pokusím tyto vztahy interpretovat skrze aktéry kuplířství, které se mi podaří v první kapitole zachytit a popsat. Budu zde tedy sledovat nejen vztahy mezi zprostředkovateli prostituce s prostitutkami a klienty ale i proměnlivost těchto vztahů mezi jednotlivými druhy kuplířství k dalším dvěma aktérům prostituce.

Poslední část se pokusím v této pasáži vylíčit postavení aktérů kuplířství ve společnosti. V závěru budou následně stručně shrnuty jednotlivé kapitoly s vyzdvihnutím nejzajímavějších informací a především budou zodpovězeny otázky vytyčené z úvodu práce.

Cílem mé práce je v první řadě analyzovat jednotlivé oblasti kuplířství – a to druhy a způsoby kuplířství, charakteristiku těchto lidí, jejich vztahy s dalšími aktéry prostituce a jejich postavení ve společnosti. V neposlední řadě kuplířství je obvykle vedle všech ostatních aktérů prostituce v očích veřejnosti vnímáno jednoznačně negativně. Ráda bych se pokusila přiblížit skrz využitou literaturu důvody tohoto postavení.

2. Terminologie

Prostituce

Prostituce, zjednodušeně řečeno pohlavní styk z určitého důvodu. Z latinského slova *prōstituere*, jehož jeden z významů je zaprodávat se. Nalézt ji můžeme napříč všemi kulturami a samotný vznik sahá do pravěké doby. Existují dva druhy prostituce – *profánní* a *posvátná*. Posvátná prostituce je provozovaná z náboženských či ideologických důvodů. Profánní prostituce je vykonávána za účelem odměny. Postoje k prostituci se v průběhu dějin a v závislosti na dané kultuře proměňovaly. Stejně tak každá kultura měla pro prostituující ženy jiná jména a ženy dosahovaly jiného postavení. Kromě samotného pohlavního styku měly plno jiných povinností a úkolů. Prostituce se dále může rozdělovat na legální a ilegální. Druhá forma bývá obvykle spojená s organizovaným zločinem a nedobrovolnou prostitucí. (Malina, Antalík & Budil, 2009) Prostituce je určitý druh obchodu, lze ho nazvat podnikáním, kde se nabízejí sexuální služby za úplatu. Jde o sexuální uspokojování, jakýmkoliv způsobem na těle druhé osoby, od klasické soulože, přes sexuální dotýkání částí těl až po sebeukájení. Úplata nemusí být nutně peněžní. (Chmelík, 2003) Prostitucí se zabývají hlavně ženy, nicméně nemalou částí prostituujících tvoří děti a nakonec i muži. Jeden ze znaků prostituce je vzájemná neznalost aktérů. (Jandourek, 2003)

Ženská prostituce

Stručně řečeno jde o placenou činnost sexuálního charakteru, která nemusí být ve formě finanční odměny. A to bez ohledu na motivaci k výkonu činnosti, druhu klientely, místa výkonu, nabídky sexuálních služeb, či zda se jedná o jedinou práci dotyčné ženy nebo pouze příležitostnou činnost. Žena, která se sociálně, psychicky ale i sexuálně vymezila společenskému chování, a ocitla se na okraji společnosti pro charakter činnosti i pro určitou přítomnost kriminální aspektu. (Lenderová, 2002) Nejčastější označení, které zahrne všechny sféry a druhy ženské prostituce, je prostitutka. Ta se dále pak může dělit např. podle místa výkonu – pouliční a silniční, barová, bytová, hotelová nebo privátní (Chmelík, 2003)

Zprostředkovatel

V minulosti ale i v současnosti se pod označením kuplíř či pasák nachází osoba, která zjednodušeně zprostředkovává sex. Pomůže nebo určí teritorium (rajon), vystupuje jako bodyguard a při práci je hlídá, sám však se dopouští násilí na prostitutce. Ze své činnosti mu plyne zisk. (Chmelík, 2003) Jde tedy o osobu, která sehrává aktivní a pravidelnou úlohu ve

sfěře prostituce. Jeho práce by se dala přirovnat k pravidelnému vydírání. (May, Harocopos, Hough , 2002)

Klientela

Osoby, které si kupují sexuální službu. Dělení je zde pouze po stránce genderu – klientky a klienti. Jsou to zákazníci, kteří si kupují specifický druh služby v určité kvalitě a provedení, za níž si platí. Stejně jako v minulosti, tak i nyní se klientela dělí na dva typy – pravidelní a náhodní. (Lenderová, 2002)

3. Metodologie

Pro zpracování analytické části používám metodu kolektivní biografie, známá také pod označením skupinová biografie. Pomocí této metody se snažím objasnit a poznat, kdo byli lidi určité události, aktéři určitého jednání (Zounek, Šimáně, 2014, p. 56-57; Hroch, 1985, p. 246), v mém případě aktéři kuplířství. V centru pozornosti metody kolektivní biografie stojí „historické sociální struktury, role jednotlivce sice není úplně opominuta, ale přece jen je tematizována až jako druhořadá skutečnost [...] zachycení společných ekonomických, sociálních a v menší míře také kulturních znaků osob. (Dvořák, Borovský, 2014, pp. 112-113)

Kolektivní biografická metoda zpracovává informace a údaje velkého počtu konkrétních jedinců, při tom se drží určitých zásad. V první řadě je nutné formulovat a vymežit soubor jedinců, o které se zajímáme. Soubor jedinců, který jsem si v práci vymežila byli zprostředkovatelé prostituce. Protože se v mém případě jedná o skupinu lidí velkého počtu, je zde na místě výběr reprezentativní sondy. Zde je nezbytné si pohlídat, aby má reprezentativní sonda, kterou si vyberu, nebyla vnucená, kde jde o to, že z celé skupiny je popsána pouze určitá část. Pokud se tedy zachovali informace jenom o určité části příslušníku z dané skupiny, nebo pouze určitá část je zmiňovaná z celého zkoumaného souboru, nejde o reprezentativní sondu. Dále je třeba využívat stejnorodých pramenů, aby nedošlo např. k rozdílné terminologii. Cíl takového rozboru ať už jde o sociální, kulturní nebo jiný se nezakládá pouze na rozčlenění do statistických skupin, ale na práci s kvalitativními charakteristikami. (Hroch, 1985, pp. 246-247)

4. Přehled dosavadního bádání

Na téma prostituce, v rovině historické, bylo vypracováno mnoho děl od starověku, přes středověk až po současnost. Předmětem zájmu v těchto dílech byla buď prostituce v obecné rovině, nebo nejtypičtější aktér prostituce - prostitutka. Další aktéři prostituce – klient a ti, co prostituci nějakým způsobem zprostředkovávají a přiživují se na ní – kuplíři, pasáci, majitelé bordelů a další, jsou většinou v těchto dílech zmíněni na pár stránkách.

Jak už název mé bakalářské práce napovídá, já se zaměřila na kuplířství se změřením na přelom 19. a 20. století s hlavní zájmou na české prostředí s přesahem do evropského kontextu. Pro takto vymezené téma není mnoho děl, přesto se dá najít dostatek knih s vhodným obsahem pro mojí bakalářskou práci. Pro svojí práci jsem se snažila čerpat dobovou literaturu z přelomu 19. a 20. století a začátku 20. století. Poměrná část byla bohužel v němčině nebo francouzštině, díky jazykové vybavenosti jsem se mohla zaměřit pouze na českou a anglickou literaturu. Nejstarší dobovým dílem je Pud pohlavní a prostituce: Vývoj a poruchy pudu pohlavního: Výstřednosti v ukájení jeho : Vývoj, dějiny, zřízení prostituce a její vliv na choroby pohlavní a ženské (1903) jehož autorem je Rožárek Otakar. Jde o velmi rozsáhlé dílo s širokým záběrem ve vztahu ke kuplířství. V první řadě se velmi bohatě věnuje veřejným domům v nespočtu evropských měst a jejich vlastníkům, provozovatelům. Dále se velmi věnuje ženským kuplířům a celkově kuplířství. Svojí pozornost ubírá i k příčinám, jako je svedení k prostituci a zákonům v této sféře. Lehce se zaobírá i tématy jako je provázanost a využívání k prostituci ženských povolání jako jsou pokojské, služebné, tanečnice a další.

Z tohoto období jsem především čerpala od autora Pierra Dufoura v díle Dějiny prostituce. VIII, Nový věk. 6, Slovanské země, Národové mimoevropští (1926). Jako jediná kniha ze série Dějiny prostituce se především věnuje českému prostředí, které je doplněné o prostředí dalších slovanských zemí. Pro mou bakalářskou práci byly užitečné části především o nevěstincích, které zde byly rozebrány hned v několika oné té době větších měst. Lehce doplněné o povrchové informace o kuplířství v Rusku, Polsku, Jugoslávii a Bulharsku. Od Pierra Dufoura jsem pracoval ještě s dalšími třemi knihami, pro doplnění evropského kontextu – Dějiny prostituce. V. Francie, Belgie a Holandsko (1926) a Dějiny prostituce. VI., Nový věk. 4, Itálie, Španělsko, Portugaly, Řecko, Severské země, Rumunsko, Maďarsko, Velká Británie (1926) a Dějiny prostituce. VII. Nový věk. 5. Německé země (1926). Poslední jmenované dílo je velmi bohaté v oblasti kuplířství. Dufour zde pokrývá nejrůznější oblasti kuplířství, kterému vévodí oblast veřejných domů, stejně jako v dalších jeho ostatních dílech. Od běžného fungování bordelu, po smlouvy s bordeláři až k fungování bordelů. Vše nastiňuje na pozadí

velkých měst – Vídně, Berlína a Hamburku. Kromě této typické formy kuplířství – nevěstince, se kniha okrajově zabývá i dalšími formami, jako bary, tančírnami, kabarety apod. V podobném duchu se nese kniha Dějiny prostituce. V. Francie, Belgie a Holandsko, kde stejně jako v předchozím díle je velmi dobře přiblíženo řemeslo francouzských bordelářů, bordelářek a kuplířství, lehce doplněné o situaci v Belgii. Poslední zmiňovaná kniha zobrazuje prostituci v celkem osmi místech Evropy, s tím, že jedno z těchto míst, pod označením – severské země, představuje hned několik zemí. V důsledku tohoto rozpětí informace o kuplířství, na rozdíl od předchozích dvou děl, nejsou mnohé. Nejlépe se zde dají čerpat informace týkající se Anglie, která má velmi bohatě zmapované kuplířství. Díla od autora Pierra Dufoura mi především pomohla zmapovat veřejné domy, jejich majitele, jak fungovala apod. a kuplířství v nejtypičtější formě, vše především na území slovanských a německých zemí, ve Francii a Anglii. Ostatní druhy kuplířství povětšinou pouze jen zmiňuje.

V podobném duchu, jako díla od Pierra Dufoura, se nese dílo Abrahama Flexnera Prostituce v Evropě (1925). Dílo se zabývá kuplířstvím, pasáky a celkově obchodem s děvčaty napříč Evropou, zejména pak v Anglii, Německu, Francii, Nizozemsku a u nás. Kromě typické formy kuplířství se okrajově zabývá i dalšími zprostředkovateli prostituce a to majiteli barů, prostředím barů celkově a dalšími méně typickými druhy kuplířství. O barové prostituci a aktérech, kteří zprostředkovávají prostituci na oněch místech se zabývá Rejman Rudolf ve svém díle Prostitutky, jak žijí, milují a umírají (1927). Jde o jedno z mála děl, které se zabývá ryze českým prostředím, proto knihu hodnotím jako velmi cenným zdrojem i přes skutečnost, že celkově o kuplířství se v knize píše velmi málo, nicméně o fungování prostituce v barech je zde několik cenných informací.

Dalším díle zabývajícím se českým prostředím je dílo Dějiny prostituce a příjice v Československu (1925) od autora Antonína Wiesnera. Téma prostituci pojímá jako historický přehled a o kuplířství se zmiňuje velmi zřídka. Kniha přináší několik informací o kuplířství na přelomu století v podobě zákonů a nařízení, ze kterých jsem čerpala pro svou práci.

The History of Prostitution: Its Extent, Causes, and Effects Throughout the Word (1913) od Williama W. Sangera mapuje prostituci v devatenáctém století v evropských zemích. Pro moji práci byla nejvíce podnětná kapitola zabývající se Velkou Británií, kde přibližovala strukturu a život v bordelech, obchod s ženami mezi Británií a dalšími evropskými městy. Podobně podnětnou částí je i kapitola věnovaná Francii, kde je i lehčí zaměření na kuplíře. Jsou zde i nové, zajímavé termíny, jako je například „Fancy Men“ na které jsem v jiných dílech nenarazila. Další užitečné informace o světě bordelů se lze dočíst v částech věnované německým městům – Hamburg a Lipsko a lehce je podkryta situace v Belgii nebo Prusku.

Encyclopedia of European social history : from 1350 to 2000 (2001) kniha od Stearnsa doplňuje předchozí díla v oblasti bordelnictví zejména v Německu, a situaci kuplířství v obecné rovině v několika evropských státech.

Prostitution: prevention and reform in England, 1860-1914 (2000) od autora Paula Bartleyho přibližuje situaci na přelomu století v Anglii, postoj Anglie a společnosti proti prostituci a pokusy o její vymýcení se zaměřením na bordely a situaci kolem nich.

Knihy Prostitution and Victorian society : women, class, and the state (1980) od Judith R. Walkowitz je další, která se zaměřuje na Velkou Británii. Přináší nespočet podmětných informací z oblasti kuplířství, jako jsou příčiny kuplířství, vztahy kuplířů s prostitutkami nebo oblast bordelů, kde se setkávám s termínem „lodging house“.

Jedno z mála děl, které se zaměřuje na vztahy mezi prostitutkami a zprostředkovateli prostituce je dílo od autorky Nancy M. Wingfield The world of prostitution in late imperial Austria (2017). Kniha se zaměřuje jak na prostitutky registrované tak i prostitutky tajné a jejich vztahy s kuplíři, pasáky, i vztahy v bordelech.

Pro svojí práci jsem vybrala i dva články zabývající kuplířstvím. První z nich Traffickers and Pimps in the Era of White Slavery (2017) od autorky Julia Laite se zaměřuje přímo na dva italské pasáky, jejich život a práci. Na jejich příkladu nás článek seznamuje s kosmopolitním světem prostituce i jeho zapletení s legálními ekonomikami globálního kapitalismu. Další článek Mafia and Prostitution in Calabria, c .1880– c .1940 od autora Johna Dickieho má společné aktéry, zaměřuje se na italskou mafii a její proměnu v postoji k prostituci. Snaží se přiblížit důvody, kde italská mafie zaujala ke kuplířství negativní postoj a kdy přibližně se tato skutečnost udála.

Kapitola věnované prostituci v knize Čas zdravého ducha ve zdravém těle: Kapitoly z kulturních dějin přelomu 19. a 20. století (2009) od autorů Blümlová, Kubát se zaměřila tři česká města – Kutnou Horu, Čáslav a Kolín, kde lehce přibližuje situaci v hostincích a nevěstincích v interakci s nevěstkami, a státní složkou, jakož byl policejní úřad a lékařské prohlídky.

Díla zabývající se právní stránkou, týkající se prostituce - kuplířství a tedy reflexující postoj státu a společnosti ke zprostředkovatelům prostituce skrz zákony, nařízení a vyhlášky a proměny v této sféře, se zabývají tři knihy, z nichž čerpám informace pro svojí práci - Trestněprávní aspekty prostituce v České republice (2008) od autora Romana Bláhy, Zločin a trest v české kultuře 19. století: sborník příspěvků z 30. ročníku symposia k problematice 19. století (2011) od tvůrců Peisertová, Petrbock a Randáka a nakonec dílo Zločin a trest v českých dějinách: nové vydání rozšířené o paměti prvního československého kata Leopolda

Wohlschlagera: *Ve službách spravedlnosti za Rakouska i za republiky*. (2007) od Jindřicha Francka. Jedna z mála knih, která se výhradně věnuje českému prostředí je *Chytila patrola aneb prostituce za Rakouska i republiky* (2002), dílo od Mileny Lenderové. Celá jedna kapitola velmi dobře přibližuje kuplířství – pasáky, majitelé bordelů nebo dohazovače. Také popisuje regulaci a abolicí prostituce a tedy i kuplířství.

Další ryze českého prostředí je dílo *Kněžky Venušiny, aneb, Z historie prostituce v průmyslovém velkoměstě* (2006) od autora Milana Myšky, která zachycuje prostituci v městě Ostrava. Mapuje historii a život v místních veřejných domech, organizování tajné prostituce v lázních č provozování prostituce v hospodách. V neposlední řadě je zde věnovaná část kuplířům.

Okrajově poté ještě čerpám několik informací o veřejných domech nebo kuplířích z knih *Prodejná láska: historie nejstaršího řemesla v deseti kapitolách* (1991).

5. Druhy zprostředkovatelů prostituce a jejich charakteristika (lidé a místa)

Nejikoničtějšími postavami, které zprostředkovávají prostituci a o nichž se mluví, ať již v odborné nebo beletristické literatuře, jsou tři „povolání“ v rámci kuplířství. První z nich jsou kuplíři a kuplířky, jméno odvozené od kuplířství, která právě zastřešuje onen obchod s prostitutí. Dalšími zprostředkovateli, kteří provozují kuplířství, je majitel či majitelka nevěstince, a posledním z těchto tří „povolání“ je pasák.

Při studium současné odborné literatury a dobové literatury, popisující mnou zkoumanou dobu, tedy přelom 19. a 20. století, se mi podařilo tento poměrně omezený výčet „povolání“ rozšířit o několik dalších profesí, které se rekrutovaly v kuplířství ať již *přímo* nebo *nepřímo*. Dovolím si na začátek vysvětlit, co myslím přímým a nepřímým v rámci profesí v kuplířství. V literatuře, kterou se mi podařilo získat pro svou práci, byly dvě skupiny zprostředkovatelů. První skupina se výhradně a pouze zabývala zprostředkováváním prostituce. Tato skupina se vyznačuje tím, že jejich „profese“ vznikly přímo pro kuplířství, či jako důsledek kuplířství a nemají žádnou jinou práci, nebo pokud mají jinou práci, tato práce funguje pouze jako zástěrka. Druhá skupina, byla tvořena běžnými profesemi, které se běžně vyskytují i bez prostituce a prostituce, přesněji řečeno podílení se na kuplířství, bylo pro tuto skupinu přivýdělek, bez ohledu v jakém procentuálním poměru byl tento přivýdělek, k jejich normálnímu zaměstnání.

5.1. Přímí zprostředkovatelé prostituce

Ve zkoumané době na českém území se v této skupině vyskytují právě tři nejběžnější kuplířské profese. V evropském kontextu je tato skupina o něco více pestřejší.

5.1.1. Nevěstince, a jim podobná místa

Též známo jako *veřejný dům*, *bordel*, *vykřičený dům* či *toleranční dům*, bylo místem, kde žily a pracovaly nevěstky. „Nevěstince byly obvykle umístěny v centru evropských velkoměst, přičemž domy se snažily být většinou nenápadné.“ (Pay, 1991, p. 34) Nicméně dobové prameny často hovoří i okrajových městských lokací, kam se ho místní úřady či policie snažili často buď rovnou umístit při otevření nového veřejného domu, nebo i přemístit již fungující bordel. Tuto tézi podporuje i Stearns v *Encyclopedia of European Social History*, který se zmiňuje, že nevěstince mohly být umístěny jenom v určitých čtvrtích. Na víc se k takovému umístění vztahovaly další pravidla, jako byla: „nejméně sto metrů od veřejných budov, škol a kostelů a mohly být otevřeny pouze v určitých časech.“ (Stearns, 2001, p. 355) Lze tedy předpokládat, že umístění veřejných domů bylo poměrně nevyhraněné a spíše než ustálená pravda, která by

tvrdila, že se ve většině měst nevěstinec nalézal v totožné oblasti jako ve většině jiných měst, lze tvrdit, že lokace nevěstinců se lišila město od města, i úrovní veřejného domu. Pakliže byl nevěstinec více prestižní, ne-li luxusní a na venek působil nenápadně, jeho umístění v centru města bylo dosti pravděpodobné, na rozdíl od bordelů nižších a nejnižších úrovní.

Mohlo by se zdát, že veřejný dům byl zcela oddělen od nezainteresovaných osob do prostituce, nicméně nevěstinec se nemusel vždy nacházet v celém domě, mohl zabírat pouze jedno patro, což bývalo i častější. Proto se mohlo stát, že v dalším patře bydleli i nezainteresovaní lidé do prostituce, včetně rodin s dětmi. (Myška, 2006, p. 20; Pay, 1991, p. 39)

Toto místo by se dalo shrnout jako „středisko organizované prostituce“. (Myška, 2006, p. 11) Tedy místem, které bylo tolerováno či trpěno místním policejním úřadem, pakliže majitel či majitelka respektovali a dodržovali jednak policejní předpisy a celkově normy, které se mohly město od města odlišovat (Myška, 2006, p. 11) ale také nenarušovali místní pořádek a odváděli daně. Samo „Bordelářství tak patřilo mezi živnosti, které ač (teoreticky) vázány na určitou prokazatelnou kvalifikaci, musely odpovídat rovněž místním podmínkám.“ (Lenderová, 2002, p. 178) V praxi tato organizovaná prostituce nevěstince s místním úřadem fungovala jednak na bázi nahlášení každé nově začínající nevěstky ve veřejném domě, dále povinnými zdravotními kontrolami pro nevěstky, které žily a pracovaly v nevěstinci a pracovními vztahy, které byly smluvně upraveny mezi majitelkou či majitelem nevěstince a každou nevěstkou. (Myška, 2006, p. 11)

Nevěstinec mohl patřit nebo býti řízen jak ženou, tak mužem. Od literatury, přes divadelní hry až k malířství to byla spíše žena, kdo se v oněch dílech prezentoval jako hlava veřejného domu. Údaje, ale spíše mluví o vyrovnanosti zastoupení žen a mužů v tomto oboru, ne-li lehkém převládání mužů v této roli. (Lenderová, 2002, p. 179) Pakliže šlo ženu, obvykle se o ní mluvilo jako o „*bordelářce*“ (čeština pro majitelku nevěstince asi nemá vhodnější slovo)“ (Pay, 1991, p. 34), nebo jako *bordelmamá*. (Lenderová, 2002, p. 179) Některé bordelářky svojí živnost považovaly za slušný a poctivý obchod a v případě soudních pří se cítili ukřivděné pakliže byly označeny jako „představitelé veřejných domů“. (Pay, 1991, p. 34) Bez ohledu zda v čele nevěstince stála žena nebo muž, v první řadě nesměli být nikdy trestaní, což byla především podmínka, aby vůbec mohli získat koncesi k provozování nevěstince, ale odráželo se to i v tom, že si potřebovali získat určitou důvěru policie, snažili se tedy udržet si dobrou pověst. Provozovatel nevěstince musela být osoba, která dokáže vzbudit určitý respekt a autoritu jak nevěstek tak i u klientů a tím i udržet pořádek v nevěstinci. Jistá energetičnost, rozhodnost i protřelost byly také namístě jakožto jejich povahové vlastnosti. Zcela jistě to byli lidé se

smyslem pro podnikání. Další osobností vlastnosti k osobě provozující nevěstinec poměrně chybí. (Pay, 1991, p. 34; Lenderová, 2002, pp. 186-187)

Pokud se nevěstinec nevyskytoval v jejich domě, ale pronajímali si jej, pak pro povolení a zřízení veřejného domu museli prokázat, že majitel nemovitosti ví o plánovaném využití a dává k tomu souhlas. (Stearns, 2001, p. 355; Sanger; 2014, p. 141) Majitelka či majitel nevěstince měl odpovědnost jednak za samotné fungování bordelu, aby se zde udržoval pořádek apod. ale také za „své“ nevěstky. To se jednak projevovalo v tom, že se je snažili nabádat k slušnějším mravům, např. aby byla zdvořilou a také, aby se nesnažila krást. (Lenderová, 2002, p. 190) Ale především zodpovídali za jejich zdravotní stránku, dohlížel na to, aby se podrobily lékařské kontrole, které se obvykle konala dvakrát týdně, buď pravidelně ve stejné dny, nebo v náhodných dnech. (Blümllová, Kubát, 2009, p. 161; Sanger; 2014, p. 188) V dobových pramenech se mi to zmiňuje i povinnost provozovatele nad rámec těchto kontrol zajistit nevěstku u které má podezření na nemoc, aby se šla léčit. V nevěstinci nesměla být žádná nevěsta „na černo“ neboli neregistrovaná. To byla z dalších povinností provozovatele veřejného domu, nahlásit každou novou nevěstku a to hned první den. (Pay, 1991, p. 32)

Kdo byli provozovatelé nevěstinců, respektive jaký měli původ, rodinné zázemí, předchozí povolání, o tom se mnoho neví, alespoň ne natolik, aby se z toho dala vytvořit obecnější charakteristika. Vzhledem k tomu, že nebyli trestaní před svojí živností provozovatele veřejného domu a v průběhu této činnosti se opět snažili být v dobrém s úřady a policií, zůstávali poměrně nepovšimnutí. Historie tedy spíše mluví jen o několika jedincích, kteří vyčnívali z řady, a nelze zde tedy mluvit o nějaké typické skupině lidí, kteří se touto profesí živili. Můžeme si pouze udělat poměrně omezenou představu prostřednictvím příkladů z literatury, s níž jsem pracovala. Lenderová například uvádí, že jedním z provozovatelů nevěstince mohl být zdatný policejní úředník, který provozování nevěstince získal jako jakousi formu „výslužky“ (Lenderová, 2002, p. 180) V dobové literatuře se jako další škálou lidí v tomto oboru píše o bývalých prostitutkách, které zmiňuje i Stearns (Stearns, 2001, p. 273), které se rekrutovaly jako budoucí majitelky, nicméně ty spíše tíhly k pronajímání pokojů, k čemuž se ještě vrátím níže. Dalšími provozovateli byli majitelé pohostinských podniků, např. hospod a jiných. I přesto, že provozovatelé veřejných domů musí být bezúhonní jak před zřízením nevěstince tak po dobu jeho provozování, lze vidět, že i oni se dostávají do nezákonných vod, zejména pokud se jedná o nabírání nových děvčat do svého podniku. „Jakmile jednou za přelstěnou dívkou zavřou se dveře bordelu, pak dovedou veškerými prostředky – i nejhnusnějšími – dále pracovat majitelky a držitelé bordelů, by zakoupená oběť pohnuta byl ku provozování řemesla, z kterého oni jen těží.“ (Rožárek, 1903, p. 275)

Co se týče fungování nevěstince, provozovatel veřejného domu obvykle pronajímal nevěstkám pokoj. Nevěstka, která v pokojíku jednak pracovala, v něm i mimo pracovní dobu žila. Kromě poskytování ubytování to byla i strava a různé provozní náklady, jako světlo, topení, úklid či ložní prádlo, za které provozovatelé vybírali peníze. (Myška, 2006, p. 22) I když v praxi to fungovalo jinak, správně to spíše mělo být, jak se uvádí v dobové literatuře, že „mezi pronajímatelkou a nevěstkou smějí býti jen úmluvy o nájemném z bytu nebo pokoje. Účast pronajímatelky na příjmech nevěstek jest nejpřísněji zakázána.“ (Wiesner; 1925, p. 66) Majitel nastavil podmínky, podle nichž se nevěstky musely řídit a s přihlédnutím na to, že budil v prostitutkách dojem, že je chrání a to nejen poskytováním místa k bydlení ale i tím, že je chrání před konkurencí či policií, se vytvářel určitý stupeň závislosti dívek na majiteli nevěstince. Touto závislostí si byli provozovatelé obvykle vědomi a využívali této skutečnosti např. při účtování jakékoliv další služby či zboží, jako bylo šatstvo, kosmetika, obuv a to často za velmi vysoké ceny. Jakákoliv dohoda mezi nevěstkou a provozovatelem bordelu byla pouze ústní (Lenderová, 2002, pp. 188-189; Myška, 2006, p. 22; Sanger, 2014, p. 203) V některých případech to bylo i úředně nařízené pro prostitutky, které byly bordelní. V místech kde tak nefungovalo, to minimálně bylo preferováno policií. Policii to velmi usnadňovalo práci, své obecné kontroly i lékařské kontroly měly na jednom místě. (Stearns, 2001, p. 355; Lenderová, 2002, p. 81)

Ohledně vybavení a vzhledu nevěstince, kromě určitého základního vybavení nezbytného k samotnému provozování řemesla, jako byla především postel a nějaké základní vybavení, to byly především prevenční prostředky, jako byl prezervativ, 5% vaselina, desinfekční mýdlo, bidet a svlažovač. Tyto ochranné prostředky byly i náležitě kontrolovány ze strany policejních úředníků. (Blümllová, Kubát, 2009, p. 164) Další druhy vybavení, zejména pak společných místností se lišily především dle úrovně nevěstince, jinak lze předpokládat, že základní charakter vzhledu se příliš nelišil napříč bordely. Více informativní na toto téma byly dobové záznamy.

Konec 19. století a začátek 20. století se nesl v rámci prostituce v duchu „bojů“ abolistů se zastánci reglementace, k nimž se vrátím v další kapitole. K této situaci přibyl strach ne-li znechucení z ochodu s bílím masem, tedy obchodu s dívkami a ženami, který zachvátil Evropu (Laité, 2017) V reakci na tuto situaci nevěstince procházely vlnami zákazů a rušením až k trvalému uzavírání veřejných domů napříč jednotlivých evropských států. Trvalé uzavírání nevěstinců u nás se váže k přijetí aboličního zákona „O potírání pohlavních chorob“ z 11. července 1922 č. 241 Sb. postavil veřejné domy mimo zákon. (Myška, 2006, p. 16) Tímto se

provozovatelé veřejných domů, kdysi respektovaní, dostali na stejnou úroveň s osobami, které jim nevěstky dodávaly. Koncese pro živnost provozování nevěstince již neexistovaly. Z majitelů a majitelek se před zákonem stali kuplíři. (Lenderová, 2002, p. 180) Díky bouřlivým změnám vůči nevěstincům v průběhu 19. století, jak u nás tak i evropských státech, začala nahrazovat veřejné domy různá zařízení, která se více či méně podobala nevěstincům. Postupně tak začala nahrazovat tradiční bordely. Populární se staly domy, ve kterých se odehrávala dostaveníčka „*maison se rendez-vous*“, které využívaly ženy nejrůznějšího druhu se svými klienty. (Pay, 1991, p. 34; Stearns; 2001, p. 358) Fungovaly na podobném principu jako bordely, bylo to místo, využívané k poskytování sexuálních služeb a pokojíky si nevěstky pronajímaly, ale obvykle na hodinu. Nebylo to místo na kterém by i žily. Majitelka takového místa, která byla obvykle vážená osoba, se v žádném případě neztotožňovala s rolí provozovatelky nevěstince či kuplířky. (Pay, 1991, p. 34) Dalším zástupcem který postupně nahrazoval veřejné domy a poměrně velmi se podobal *maison de rendez-vous*, byly hodinové hotely. **Hodinové hotely** fungovaly jako domy pro dostaveníčka, nevěstka si pronajala pokoj na hodinu a ani zde jinak nežila. V případě těchto hotelů se toho mnoho nepíše o majitelích, nicméně často to byli provozovatelé veřejných domů, protože v průběhu 19. století se mnoho nevěstinců transformovalo v hodinový hotel. Tím se tato místa vyhnula i policejním kontrolám. K těm docházelo pouze z důvodu udání. (Lenderová, 2002, p. 71) V době abolice takováto místa a mnohá další zastala funkci veřejných domů. Tuto roli převzaly například hospody, bary, kavárny, vinárny, (Peisertová, Petrbock a Randák, 2011, p. 169; Lenderová, 2002, p. 92) masážní salony, lázně (Myška, 2006, p. 19) nebo Pay dokonce zmiňuje i cukrárny. Mnoho z těchto míst se vůbec nepovažovalo za nevěstince, i když poskytovalo totožné služby. (Pay, 1991, p. 35) V dobové literatuře se zmiňují místa jako divadla, revue, varieté a taneční sály přičemž o posledních dvou mluví i autor Stearns (Stearns, 2001, p. 358) Poslední z míst, které nahradilo bordely, byly byty přímo nevěstek. Využívání bytů prostitutek se stalo velmi populární, natolik až se začalo hovořit o bytové prostituci. (Lenderová, 2002, p. 73) K těmto druhům se později vrátím v druhé části této kapitoly.

Nevěstince napříč Evropou

Informace o veřejných domech v odborné literatuře velmi často mluví jen o obecných rysech napříč evropskými nevěstinci a už ne tolik o obecných rysech bordelů v rámci jednotlivých států, nebo zmiňují kuriozity z určitých zemí. Pro přiblížení veřejných domů v Evropě, alespoň v obecné rovině jednotlivých států, jsem pro tuto část čerpala především z dobové literatury.

V Anglii se v rámci veřejných domů zformovaly hned dvě specifické profese a to *spoonneys* a *fancy men*. **Spoonneys** bylo slangové slovo a popisovalo jedince, kteří podporovali neprovdané majitelky nevěstinců a to především finančně, pokud potřebovaly. Kromě finančních prostředků se jim všeobecně snažili při potížích pomoci. Provozovatelky veřejných domů s takovými muži navazovaly obvykle intimní vztah. **Fancy men** byl prakticky opakem prvního zmíněného, neměli toho moc na starosti, ale žili na jejich úkor. Fancy man byli především muži majitelů nižších nevěstinců, jejich úkol bylo postarat se o spory a to obvykle násilnou cestou. Přes den vysedávali v hospodách a noci v nevěstinci, ke kterému patřili. Jsou popisováni jako zločinci nejhrubšího zrna. (Sanger, 2014, p. 318)

Celkově bylo v Británii fungování prostituce méně institucionalizované oproti kontinentu. Mnozí, včetně policejních úředníků, odmítali existenci veřejných domů, které by byly na bázi kontinentálních nevěstinců. Nevěstky zde spíše žily se dvěma či třemi dalšími nevěstkami v místech, která by se velmi těžko dala rozlišit od nevěstinců velmi nízkého stupně. (Walkowitz, 1982, p. 24) Nicméně i bordely se zde normálně provozovaly a to pod častým označením jako *lodging-house*. Nevěstinec zde fungoval i jako rodinný průmysl, který vedly ženy, jež podporovaly své rodinné příslušníky. Rodinní příslušníci obvykle bydleli v oddělené části. Starší dívky z těchto rodin se dokonce zapojovaly do chodu nevěstince, obvykle otevíraly dveře nebo hlídaly a upozorňovaly na policii. Přesto dle zjištění tyto dívky obvykle nebyly vyškolené k prostituci. (Walkowitz, 1982, p. 28) Pro místní mládež byla návštěva nevěstinců oblíbenou a častou činností, tvořili tak klientelu, která byla více méně denně přítomná v bordelech. Navíc při spokojenosti se ještě provozovateli odměňovaly, třeba stříbrných servisem, na znamení díku. (Rožárek, 1903, p. 85) Ve velkých městech v letech 1890 až 1914 zde probíhalo velké rušení veřejných domů. (Walkowitz, 1982, p. 211)

Francie byla jednou ze zemí, kde se nevěstince označovaly především jako toleranční domy. (Stearns, 2001, p. 355) Zatímco v některých zemích se snažily veřejné domy držet na jednom místě, zde platilo pravidlo, že vedle sebe nemůžou být dva nevěstince (Sanger, 2014, p. 141) Ve Francii se nacházelo několik zajímavých luxusních nevěstinců, které stojí za zmínku. Jeden z nich měl každý pokoj jinak tematicky laděný, od pokoje ve stylu kabiny zaoceánského parníku, až po exotické pokoje či speciálního pokoje, kde se předváděly živé obrazy. Specialitou v Paříži byl „...turecký harém. V přijímacím salónu se tam před návštěvníkem obsluženým na uvítanou doutníkem producovalo na dané znamení „asi čtyřicet děvčat všech národností, zahalených v růžové, sametové nebo hedvábné pláště. Na druhé znamení vzplane v salóně elektrické světlo nejskvělejším plamenem, všechny dívky shodí ze sebe jedním rázem své pláště a stojí tu před návštěvníkem, jak je pánbůh stvořil.“ Když si host vybral, ostatní

odešly. V pokojích prostitutek, „světých a útulných“, bývalo často pianino nebo klavír. [...] ...dívký tam byly většinou velmi hezké, obvykle i „literárně a hudebně vzdělané“. Někde se hostům předváděly i „kinematografické erotické obrazy“. (Pay, 1991, p. 33) Situace nevěstinců ve Francii ale mluví o jejich postupném vymírání „Místo nich vzkvétají *maisons de passe* (Absteigequartiers), *cabarety* (putyky s ženskou posluhou) a *maisons libre*.“ (Rožárek, 1903, p. 77)

V Italských městech je dle všeho výjimečné na ulici potkat nevěstku, stejně tak se říká, že zde sotva existují nevěstince. (Sanger, 2014, pp. 163-164) Přesto zde byly státem regulované bordely, které se často vyznačovaly provozovatelkami, které až notoricky půjčovaly. (Dickie, 2016) Situace ale nabírá zcela opačný tón v pozdějších dobách, italské nevěstince se stávají státem tolerované na popud Mussoliniho po 20. letech 20. století. Podobně na tom jsou všechny budoucí fašistické státy. (Stearns; 2001, p. 358)

Ve veřejných domech v Rakousku-Uhersku platil obecně zákaz všeho, co způsobovalo hluk. Majitelky a majitelé si nejen museli pohlídat, aby nevěstinec, který provozují, neobtěžoval své okolí hlasitými projevy klientů a nevěstek, ale i hluk v podobě hudby a zpěvu. (Rožárek, 1903, pp. 117-120) Přesto, jak lze vidět na příkladu velmi elegantního veřejného domu, provozován jistou Louisou Hondolovou ve Vídni, se zde nalézaly klavíry, na které se hrálo po celou dobu provozu. Navíc nevěstky nevěnující se zákazníkům v pokojích s nimi v salonu tančili, nebo tančily mezi sebou, (Pay, 1991, p. 34) pravděpodobně aby tím vzbudily určitý nádech zábavy. Na některých místech fungovalo, že pokud ještě není nevěstka připravena k poskytování sexuálních služeb nebo má zrovna v té době nějakou pohlavní nemoc, má za úkol prohlížet klienty nevěstince, co se zdravotní stránky týče. Pokud je na pochybách přivolá majitelku nevěstince či zástupkyni. (Rožárek, 1903, p. 282)

Belgie měla docela tolerantní postoj k prostituci a byla právě jednou ze zemí Evropy vedle například zmiňované Francie, kde se nejvíce užívalo označení nevěstince jako tolerančního domu se nejvíce užívalo. Jeden z předpisů dokonce hovořil o tom, že by měli být počet tolerančních domů zvýšen. Nebo též usilovala o vytvoření další formy nevěstinců a to pod označením *přechodné domovy*, pro ty, kteří se chtějí prostituovat pouze příležitostně. (Rožárek, 1903, p. 78; Dufour, 1926)

V Německu obvykle funguje, že pokud nepřijde udání, které už musí řešit příslušná místa, policie trpí celkově prostituci i kuplířství. I když jsou tedy nevěstince zakázány, policie je dovolila. (Rožárek, 1903, pp. 95-96; Dufour, 1926) Přístup policie k veřejným domům je velmi odlišný. Zatímco v Drážďanech byly nevěstince zcela přehlíženy ze strany policejního úřadu po dlouhou dobu, v Lipsku byl přísný policejní systém vůči nevěstincům, který je trpěl a třeba v Brémách byla zřízená speciální ulička čítající 26 bordelů patřící jednomu obchodníkovi, který ručil za místní provoz. (Rožárek, 1903, p. 100)

5.1.2. Kuplíři a kuplířky

Kdo byl vlastně kuplíř či kuplířka, a jaká byla jejich činnost? V první řadě je třeba rozlišit dva způsoby vnímání kuplířů. V první rovině lze tuto roli vnímat jako jeden z druhů profesí v rámci kuplířství, vedle majitelů nevěstinců a pasáků. Ve druhé rovině lze brát tento termín jako zastřešující a shrnující výraz pro všechny profese v rámci zprostředkovávání prostituce, což je vlastně synonymem ke kuplířství. V tomto duchu pak kuplíř není další profese v rámci kuplířství, ale kuplíř je kdokoli kdo zprostředkovává prostituci nebo se na ní jakkoliv obohacuje, tedy i majitelé veřejných domů a pasáci. O čemž v první řadě vypovídá postoj zákonu o kuplířství, který ač se v průběhu doby měnil a ne vždy byli provozovatelé nevěstinců bráni jako kuplíři, často ale zaujímal tento postoj, kdy kuplíř byl kdokoli zprostředkovávající prostituci. (Lenderová, 2002, p. 185) Ve druhé řadě lze tuto dvojnásobnost vnímat i na úrovni jazykové. Zůstaneme-li v češtině, je kuplířství v obecné rovině pojem mluvící o zprostředkovávání prostituce, neboli o obchodu s tělesnou láskou, kde je kuplířství prostředníkem. Kuplíř je tedy ten, kdo provozuje kuplířství jakýmkoliv způsobem a na jakékoli úrovni. Tuto dvojsmyslnost si můžeme ještě ukázat na angličtině. V angličtině se pro kuplířství používá pojem *pimping*, termín *pimps* se překládá jako pasák i jako kuplíř, i když *pimp* se více užívá ve Spojených státech a ve Velké Británii je více užívaný termín *bully*, i výraz *pimp* má zde své zastoupení a to ve významu jak pasák, tak kuplíř. (Sanger, 2014, p. 169) Protože se ve své práci snažím zachytit a popsat druhy kuplířství, tedy každou profesi v rámci kuplířství, budu pro tuto podkapitolu brát kuplíře a kuplířky z hlediska první úrovně, jako profese vedle provozovatelů nevěstinců a pasáků.

Myška popisuje kuplířství v rámci města Ostravy. „Kuplířství v průmyslové ostravské aglomeraci bralo na sebe nejrůznější formy: od nenápadného lákání děvčat různými podnikavci k prostituci a dohazování klientům až po mezinárodně organizovaný obchod z děvčaty, směřující do evropských metropolí, přístavních měst, ba i do zámoří.“ (Myška, 2006, p. 34) Nicméně takovýmto obecným popisem by se dalo kuplířství obecně shrnout. Kromě

dohazování dívek a nevěstek přímo k určitým klientům, se také specializovali pro rekrutování a nábor dívek do veřejných domů. (Lenderová, 2002, p. 181) Styl náboru dívek do nevěstinců se v průběhu doby měnil, ale jisté metody zůstávaly poměrně neměnné. Jedním z nejběžnějších způsobů používaných kuplíři bylo navnadění děvčat pro práci v zahraničí. (Pay, 1991, p. 34)

V této branži se pohybovali jak ženy, tak muži, v jakém poměru není známo. Častěji se však v literatuře vyskytují ženy, jako ty, které se specializovaly na nábor dívek pro místní veřejné domy nebo pro pouliční prostituci. (Myška, 2006, p. 35) Zámožný klient si pouze vybral dívku či ženu, po které toužil, a kuplířka nepřestala, dokud se jí nepodařilo získat danou dívku, bez ohledu na to, zda to šlo po dobrém nebo po zlém. (Pay, 1991, p. 35) Počátkem 20. století se dle Walkowitz mění zastoupení jednotlivých pohlaví v rámci kuplířství. V té době obchodu dominují mnohem více muži. (Walkowitz, 1982, pp. 211-212) Kuplíř se může i orientovat pouze na jednu aktivitu z výše zmíněných. Dalo by se tedy s nadsázkou říci, že jde o specializaci kuplíře na konkrétní činnost. Např. kuplíř či kuplířka, která je zainteresovaná do dodávání nových dívek, jak do veřejných domů tak i klientům. Způsoby jsou různé „Je-li třeba, obléknu i kněžskou kleriku, nebo namluvím děvčeti, že se s ním chce oženit. Dvořím se mu totiž nějaký čas a navrhnu mu, aby se se mnou šlo podívat na Londýn. Při prohlídce dám mu hodně jíst a pít, zavedu do divadla a přičiním se, abychom zmeškali poslední vlak. Děvče je velmi unaveno a trochu i omámeno lihovými nápoji. Nabídnu mu nocleh a – obchod je uzavřen.“ (Pay, 1991, p. 35) Ti, kteří se specializují pouze na jednu činnost v rámci kuplířství, mohou mít i další zaměstnání. Zaměstnání, které jim lépe pomáhá se s dívkami seznámit. (Sanger, 2014, p. 300)

Kuplířství si v očích státu stálo v průběhu 19. století velmi špatně „Všechny zákony, výnosy či nařízení, které se jakýmkoliv způsobem týkaly prostituce, od trestního zákona z roku 1803 až po zákon aboliční, stihaly nejpřísnějšími tresty kuplířství. Podle §257 zákoníku z roku 1803 byli kuplíři osoby, které „ smilnice u sebe přechovávají, neb k vedení jejich obchodu schránky propůjčují“, dále ti „jenžto s dohazováním osob takových se zanášejí“, i ti, „jenžto sice za námluvčí v srozumění takových nedovolených se užívají, nechají“. Za kuplířství hrozil trest „tuhého žaláře“ v délce tří až šesti měsíců, pokud trestaná činnost trvala delší čas, měl jím být zostřen posty a „káráním“.“ (Lenderová, 2002, p. 177) Přes tento obecný postoj státu ke kuplířství autor Myška ve svém díle ukazuje, že tento přístup v praxi jednotlivých měst se dost lišil co do trestání kuplířství. V Ostravě se místní soudy ke kuplířům chovaly poměrně benevolentně a tresty zde padaly velmi mírné. Roli v tom mohly ovšem hrát i úplatky. (Myška, 2006, p. 36) Postoj státu a zákona v definici kuplířství a tím i postihům vůči ní, se poměrně

rychle měnil. Již roku 1852 se stal trestným činem kuplířství pouze ten, který se zaměřil na nezletilou osobu, nebo pokud se kuplířství dopustil člověk, který měl na starosti danou osobu, jako rodiče, učitelé, poručníci a jim podobní. Pouze v těchto případech se uplatňoval těžký postih. Přesto zde stále panoval určitý rozkol mezi praxí a zákonem. Problém se snažila vyřešit novel trestního zákona z roku 1889, v té se kuplířství dopouštěl pouze ten, kdo zprostředkovával prostituci, ale nerespektoval místní předpisy lékařské a policejní (Lenderová, 2002, pp. 178-179)

„O kuplířích, kteří se nedostali do konfliktu se zákonem (a těch byla většina), víme ještě méně než o prostitutkách.“ (Lenderová, 2002, p. 185) Walkowitz je ve svém díle popisuje jako osoby, které nebyly vždy zlé a proradné, takové jak je prezentovali veřejní činitelé. (Walkowitz, 1982, pp. 211-212) Tomu by odpovídala i skutečnost, jak se koncem století začal uvolňovat zákon o kuplířství.

Velmi rozvinuté kuplířství, co do druhů profesí, které se pro ně vytvořilo, má Anglie. Kuplířka, která bývala dříve nevěstkou a snaží se najít zákazníky pro své nevěstky se zde říká *bawd*. Často způsobem, že na veřejných místech, včetně kostelů, hledá mladíky, a po vytipování objektu na oko omdlí, upadne apod. a za pomoc poté nabízí svojí "dceru". *Procurer* je typ kuplíře, který se zaměřuje pouze na činnost obstarávání děvčat do veřejných domů nebo přímo ke klientovy. *Inteligencers* a *setters* jsou dva druhy kuplířů, kteří se specializují čistě na zámožné muže. Přislíbí jim bohatou nevěstu, ale místo ní se muži ožení s nevěstkou. Lest mají natolik pokročilou, že nevěstkám pronajmou i dům, aby podtrhla jejich lež. [...] *Touter* jsou ženy někdy pouze i děti, které hlídají nevěstky, aby neutekly. *Agenti* jsou pak muži, kteří cestují po Evropě a najímají mladé ženy, následně je poté dodávají do londýnských nevěstinců. (Dufour, 1926, pp. 203-204)

5.1.3. Pasák

Pasák byla osoba mužského pohlaví, která se vyskytovala ve městech. Na venkově se zpravidla nevyskytoval. Pokud jeho postava nebyla zesměšňovaná v literatuře, byl k němu naopak zaujat velmi negativní postoj. Tato averze ze všech druhů kuplířských profesí padala především na jeho bedra. Jestli provozovatel nevěstince vyvolával sympatie u literátů, pak pasák představoval to nejhorší z nejhoršího, odsouzeníhodnou osobu, která žije z bídy druhého. Ani příznivci koncesované prostituce ho neměli v lásce. (Lenderová, 2002, pp. 191-192) Jednání pasáka patřilo k nejjednoduššímu druhu kuplířství. I když se i on mohl podílet na nábore dívek do prostituce, jeho činností bylo především být určitým druhem manažera, jak

bychom řekli z dnešního hlediska. Druhou úlohou, která vyplývala z jeho tradičního fungování, bylo vykořisťování nevěstky. Pasák nebyl pouze doménou pouliční nevěstky, i některé dívky z nevěstinců měly svého pasáka. (Lenderová, 2002, p. 181) Zjednodušeně by ho šlo definovat jako osobu žijící z příjmů nevěstek. (Stearns, 2001, p. 271)

Byla to osoba pocházející obvykle z dolní vrstvy, od toho se odráželo i jeho vzdělání a vystupování. Někteří z nich ale uměli solidně vystupovat na veřejnosti a pohybovat se ve společnosti. Přesto mnozí z nich měli problém se zákonem a často byli zavřeni. Nejběžněji za krádeže a podvody, někdy ale i pro své násilnické sklony. Pasáci právě z této vrstvy byli zpravidla „...poznamenáni citovou deprivací či frustrací z dětství. Jednalo se často o asociály, nestálé a lenivé bytosti, osoby se slabou vůlí, sociálně nezralé, neschopné navázat plnohodnotný citový vztah.“ (Lenderová, 2002, pp. 193-194) Přesto zde najdeme širokou škálu představitelů z nejrůznějších sociálních tříd, kteří ale nepředstavovali běžný charakter pasáka. V roli pasáka mohl vystupovat, jak povaleč z kavárny, tak potomek z dobré rodiny. „Mezi pasáky najdeme i studenty, novináře, advokáty ba i lékaře.“ (Lenderová, 2002, p. 193) Čím více byl prestižní o to méně jednal hrubě ve svém okolí, v němž se pohyboval, i k samotné nevěstce. A celkově ji méně zneužíval. (Stearns, 2001, p. 271) Jednou poměrně početnou skupinou mužů, z nichž se stávali pasáci, byli vojáci, v zemích s mořem pak i námořníci. Armáda celkově měla poměrně kladný přístup k prostituci. Tvořili poměrnou část klientely nevěstek, často i se souhlasem svých velících. Aktivně se i podíleli i na snaze vybojovat regulované nevěstince. Vojenská služba mnohdy za sebou nechala fyzicky či emociálně postižené muže, kteří navíc byli bez finančních prostředků, k tomu všemu armádní pozitivní přístup k prostituci mnohdy tyto muže přivedl na cestu kuplířství v roli pasáka. (Laite, 2017)

Co do vzhledu se týče, snažil se zachovat si určitý počestný obraz, proto se oblékal slušně. „...v Praze koncem století nosil jakýsi stejnokroj: krátký kabát, měkký límec, přes něj šálu, k „pepické“ čepici patřila „pepická“ mluva.“ (Lenderová, 2002, p. 192) Práci se snažil vyhýbat, svůj život měl poměrně bohémský. Jestli že dívka nežila v bordelu, pasák u ní žil, jedl a oblékl se za její finance, parazitoval na ní. (Bartley, 2000, p. 7) Vstával v pozdních hodinách a zbytek dne trávil posedáváním po kavárnách, ti bohatší, nebo po hospodách a hraním karet. Večery a noci se věnoval pasáctví. (Lenderová, 2002, pp. 191-194; Klepetář, 1927, p. 47-48) Kromě organizování a tomu podobných činností, nevěstky i „chránil“. Zabraňoval, aby jiná nevěstka využívala rajónu jeho nevěstky a činila jí tak konkurenci, vymáhal taxu, pokud zákazník nechtěl zaplatit za službu nevěstky a to i pomocí násilí, bránil jí před nebezpečným zákazníkem nebo ji chránil před policií. (Myška, 2006, 32; Stearns, 2001, p. 272) Flexner se dostává do opozice s touto skutečností, naopak uvádí, že: „Pro ženu z něho neplyne žádná výhoda, neboť v Evropě

jí pasák neposkytuje naprosto žádnou ochranu proti policii. Spíše opak se stává, neboť policie, která obyčejně se chová benevolentně vůči nevěstce klidné, jest bezohledně nepřátelskou proti pasákovi, jehož považuje právem za zločince skutečného nebo nastávajícího. Žena může být tímto svazkem přivedena do nesnází, jistě však není jím ochráněna.“ (Flexner, 1925 p. 32) Pokud byla jeho nevěstka z veřejného domu, domlouval podmínky s provozovatelem nevěstince, do něhož měla dívka vstoupit. (Lenderová, 2002, p. 181) Pasák mohl mít svojí nevěstku nejen ve veřejném domě, ale i zapojenou do činnosti v jiných místech poskytující sexuální služby, nebo ji mohl dohazovat přímo i klientům, které sám sháněl. (Stearns, 2001, pp. 271-272)

Tradičním způsobem, který pasák využíval k přilákání nevěstky či spíše budoucí nevěstky, a aby si jí udržel, bylo využití milostného vztahu. Pasák našel dospívající dívku, jenž byla většinou zranitelná po ekonomické nebo sociální stránce, případně po stránce sexuální. Po seznámení s dívkou na sebe vzal roli „přítele“ který ji ve vhodný okamžik začne nabádat k poskytování sexuálních služeb. Při tomto nabádání se může uchýlit i k násilí, aby ji zlomil. (Stearns, 2001, p. 271; Flexner, 1925, p. 77-78)

V různých evropských zemích se mu v místní mluvě říkalo různými způsoby. Ve Vídni dominoval termín *Strizzis*, který byl odvozený od českého slova strýc. V Krokově *Alfonses* jehož původ je odvozený pravděpodobně od hry Alexandra Dumase. U nás na Moravě bylo pro změnu populární označení *Louis*, (Wingfield, 2017, p. 143) *Louis* byl populární označení pro pasáka i ve Francii, vedle *Alphonse*, v Německu se používal výraz *Zuhälter* a ve Velké Británii se užíval termín *bully* (Flexner; 1925, p. 32)

5.2. Nepřímí zprostředkovatelé prostituce

Vyjma první podkapitoly není mnoho informací, ne-li žádné, k dalším podkapitolám této práce ze současné odborné literatury. Proto zde využiji především dobových zdrojů, abych mohla přiblížit nepřímé zprostředkovatele prostituce prostřednictvím dobové odborné literatury.

5.2.1. Pohostinské podniky s alkoholem (hostince, bary, vinárny)

Prostituce v hospodách a jim podobných místech nebylo ničím novým. Hostinské, výčepní, šenkýřky, ty všechny se v minulosti prostituovaly na místech, kde pracovaly. V průběhu a zejména koncem 19. století hostince, bary, vinárny a výčepy začaly přebírat roly veřejných domů, tím se velmi odlišily od fungování prostituce na těchto místech v minulosti a velmi přiblížily k fungování běžných nevěstinců. „Vinárničky a různé ony „útulné“ hospůdky se ženskou obsluhou nejsou nic jiného, než pokoutní bordely.“ (Rožárek, 1903, p. 373)

Například v ostravských hostincích pracovalo mnohem více číšnic, než bylo třeba k obsluhování zákazníků. Důvod byl ten, že ne všechny číšnice či sklepnice, jak se jim v tehdejší době říkalo, byly zaměstnávány pouze pro běžnou práci číšnice. Jejich úkol byl nalákat co nejvíce hostů do hostince a tam je nabádat k co možná největší útratě a k tomu měly použít všech způsobů, tedy i erotického rázu. Tyto dívky se nazývaly *animírky*. Dívky přitom obvykle nebyly oficiálně zaměstnané v hospodě. To znamenalo, že nedostávaly žádný plat, maximálně provizi z hostovy útraty. Kromě zisku, „pracovaly“ za jídlo, někdy i dokonce za bydlení. Jejich další příjem, který při své činnosti animírky utržily, bylo už zcela nepokryté prostituováním se a k těmto účelům se v hostinci nacházela místnost. „V některých hospodách platil host za sexuální služby konzumací předraženého zboží (alkoholu, kávy, pokrmů)“ (Myška, 2006, pp. 27-28) Jinde zase fungovalo, že dívky nedostávaly za sexuální služby zapláceno od jejich klienta, ten totiž za tuto službu platil přímo v hospodě, za to měli animírky ubytování a stravu. Takové počínání hostinců vrhalo špatné světlo na všechny hostince, což ostatně platilo i na další pohostinné podniky. (Myška, 2006, 28) V Německu byla situace ještě horší „v severoněmeckých městech musí sklepnice, jež jest tam odkázána pouze na zpropitné, svému zaměstnavateli i stravu zaplatiti tak, jako každý jiný host. [...] V jihoněmeckých hostincích byly poměry dříve lepší, teď jsou ale i horší, nejen, že nemají plat ani jídlo zdarma ale ještě platí poplatek za to, že můžou posluhovat hostům. (Rožárek, 1903, p. 372)

Prostituci v pohostinných zařízeních se snažili úřady řešit. V Čáslavi „...již v sedmdesátých letech 19. století existovala v Čáslavi vyhláška regulující pobyt nevěstek v hostincích. [...] ...kde byla přesně vymezena všechna práva a především povinnosti nevěstek i hostinských,

kteří je zaměstnávali. Kromě podrobného popisu prováděné evidence nevěstek a způsobu jejich ubytování v hostincích tvoří hlavní část vyhlášky předpisy týkající se zdravotní kontroly.“ (Blümllová, Kubát, 2009, p. 160) V Jičíně se proti tomuto druhu prostituce městský úřad snažil bojovat vyhláškou z roku 1899, která zakazovala ženskou obsluhu v hostincích. V praxi se tato vyhláška moc neprosadila, hostinec si stále najímal ženský personál. Celkově byl postoj majitelů hostinců vůči vyhlášce velmi negativní, vnímali to jako intervenci do živnostenských práv. (Francek, 2007, p. 349) Situaci ve státě se celkově snažily úřady řešit. Z výnosu českého místodržitelství z roku 1896 se mluví o tom, že se nesmí trpět to, aby se nevěstince spojovaly a zaměňovaly za hostinské živnosti, nemá docházet k jejich povolení a při zjištění fungování takového místa má dojít k jejímu zrušení. (Wiesner; 1925, p. 63; Rožárek, 1903, p. 381) Situace pohostinských zařízení byla natolik rozšířená, že jednání hostů s číšnicemi se změnilo a zaujímal zvláštní postoj k nim. (Rožárek, 1903, p. 365)

V barech byl trochu odlišný způsob fungování oproti hostincům. Pokud nešlo o vytříbené bary nejvyšší úrovně, kam šlo přijít i s tím nejslušnějším děvčetem, byla to místa, kde se provozovala prostituce, ať už přímo nebo tajně. Takovýmto dívkám se zde říkalo *bardámy*. Majitel obvykle zůstal stranou, jako anonymní osoba, o které zaměstnanci mluvili jako o „našem pánu“. Nebo to byla osoba na pohled milá, která se jen několikrát za den prošla barem. Bardáma byla oproti svým kolegyním v hostincích na tom lépe, měla obvykle stálý plat, maximálně do 500 Kč měsíčně, a k tomu podíl na útratě hosta, kterému se věnovala. Formálně byla prezentovaná jako „parketová tanečnice“, její náplní byl oficiálně tanec. V praxi její role spočívala v tom, že si přisedla k hostovi do boxu, pokud host měl zájem, a ač oficiálně není k ničemu dalšímu nucena, v praxi nevyhovění přání hosta by znamenalo vyhození dívky. Podíl má nejen z výdajů hosta, od momentu kdy k němu šla do boxu, ale také dostává obvykle speciální podíl ze stříků, nejlevnějšího vína rozředěného vodou. Pracovní doba bardámy končí ve tři hodiny v noci. Odejít s hostem před koncem své pracovní doby jí musí být dovoleno vrchním či majitelem baru. (Klepetář, 1927, pp. 14-19) Vrchní zde měl svojí speciální úlohu. Měl příčinlivě působit na hosta v objednávání si nápojů, případně jídla. Jeho taktika byla vpadnout do boxu v nejvíce nevhodnou dobu a zjišťovat, zda si host nepřeje něco objednat, aby se ho host rychle zbavil a rychle si něco objednal. Dále vrchní dolévá nedopité víno nebo doporučuje speciální jídla, jež jsou drahá. (Klepetář, 1927, pp. 18-19)

5.2.2. Hotelové prostředí (pokojská, portýr)

Hotel sám o sobě může sloužit přímo za účelem poskytování sexu, k tomu účelu především vznikají hodinové hotely. Nicméně pro stejné účely lze využít i jiné, běžné hotely, kde si klient s nevěstkou pronajmou pokoj na celou noc. Zde se chci zaměřit především na pokojskou a portýra, kteří si ke své běžné práci ještě přivydělávají na úrovni kuplířství. Co se pokojské týče, běžně hosty budila v 7 hodin ráno a to z důvodu, aby se hosté nedostaly do středu s policií, kteří své náhodné policejní kontroly začínaly až po sedmé. Pokojská měla taky na starost upozorňovat hosty na čas, pakliže si pokoj pronajali na hodinu. V jejím případě se tyto činnosti stále tvářily jako běžná pracovní náplň. Podobě na tom byl i portýr, i většina jeho pracovní náplně se jevila jako součást práce obyčejného portýra nezajímavého do kuplířství. Ať už šlo o vyslechnutí falešného jména hosta nebo řešení jejich konfliktů a to i fyzickou silou. U obou se ale dalo i koupit ochranných pomůcek, prezervativu. (Klepetář, 1927, pp. 21-22) Že jejich zapojení do prostituce mohlo být hlubší, ukazuje Pay na situaci v Maďarsku, kde portýr měl u sebe fotografie dívek a když si host vybral některou dívku ze snímku, ta k němu poté přišla. (Pay, 1991, p. 34)

5.2.3. Zábavné podniky (divadla, varieté, tančírny)

Divadla byla dalším místem, která se mohla podílet na kuplířství. Například v Praze „jsou angažovány „girls“ za 10 – 15 Kč denně a kde sice ředitelství podniků navenek co nejvíce chrání dobrou pověst, avšak je ochotno dáti výpověď „girl“, když nepřijme po představení pozvání denního hosta podniku.“ (Klepetář, 1927, pp. 23-24)

O něco více se odlišovaly další zábavní podniky, fungováním se podobaly spíše pohostinným podnikům s alkoholem. Po předvedení svého výstupu se pohybovaly mezi hosty, svojí přítomností zvyšuje útratu hosta a především zde hledá klienty, kterým by poskytla své služby. (Flexner; 1925, p. 31)

5.2.4. Pronajímatelky pokojů

Velmi častým úkazem bylo u úspěšných nevěstek, které se dokázaly finančně se zaopatřit, přehoupnutí z nevěstky na pronajímatelku pokoje. Lze těžko říci, kolik prostitutek se stalo pronajímatelkou, zato lze dobře říci, že většina pronajímatelek byla původně nevěstkami. Některé pronajímají pokoje pouze na hodinu a fungují tak jako hodinové hotely či je pronajímají jako pokoje k běžnému žití a pracování a přibližují se tím k fungování nevěstinců. Což není tolik překvapivé, vzhledem k tomu, že velká část z pronajímatelek byla prostitutkami. Uplatňují

tak to, co se naučily v bordelech, a to účtování velmi drahých položek od nájmu, přes jídlo, energie, až po praní a žehlení. (Klepetář, 1927, p. 23; Rožárek, 1903, p. 287)

5.2.5. Rodinní příslušníci

I když se to může zdát velmi překvapivé, na kuplířství se často podíleli rodinní příslušníci. A to hned na dvou úrovních. V první řadě dívku mohli svést k řemeslu prostituce nebo v horších případech rovnou prodat. Tato oblast byla velmi trestaná, a i když se postoj zákona vůči kuplířství měnil, vždy postihoval ty, kteří měli na starost nevinnou osobu, což byli především rodiče. Nicméně se to vztahovalo i na poručníky či pěstouny, vychovatele či učitele. (Rožárek, 1903, pp. 105-106) Ve druhé řadě šlo spíše o rodinný byznys, trochu v podobě rodinného bordelu v Anglii, o němž byla řeč na začátku. Zde však nebyli žádní cizí aktéři, co by se prostituovali. Velkou specialitou to bylo v Itálii. Zatímco například dcera se prostituovala, její rodina jí sháněla zákazníky. Po nalezení klienta ho přivedli domů, kde se i o něho náležitě postarají, od přivítání a obslužení až k pomáhání s oblékáním při odchodu. (Rožárek, 1903, p. 195) Prostituovat se mohla jak dcera, či více dcer, tak i matka/manželka. Další formou jak taková rodinná prostituce mohla fungovat, bylo v případě nevěstky vysokého řádu, která zaměstnávala své rodinné příslušníky „slouží matka jako panská, neb teta representuje kuchařku, neb společníci. Jindy opět bratr její ve funkci kočího obstarává jak povoz tak i její „privátní“ obchody.“ (Rožárek, 1903, p. 81)

5.2.6. Další osoby (porodní bába)

Asi nejpozoruhodnějším zprostředkováváním prostituce, na kterou se mi podařilo narazit, byla profese porodní báby, která běžně existovala a fungovala bez prostituce, i když nevěstky mohly být často jejími zákaznicemi. Na jejím příkladu lze krásně vidět nápaditost kuplířství ve využívání běžných profesí a řemesel pro svoji činnost. Náplň práce porodní báby pro zprostředkovávání prostituce byla: „dělání a prodej umělých panen. [...] porodní babičky, kteráž vydávala vysvědčení o panenství, a když panna byla znásilněná, přijímala ji do léčení, vlastně k reparatuře, kterouž prováděla sešitím a obvazem roztržené panenské blány. Po zhojení byl opět prodána jako panna.“ (Rožárek, 1903, p. 90) Obnovování panenství je asi nejvíce rozšířené v Anglii, zejména pak v anglických bordelech. (Dufour, 1926, p. 209)

6. Vztahy zprostředkovatelů s nevěstkami a s klientelou nevěstek

Pokud jde o deskripci vztahu mezi zprostředkovateli a nevěstkami a vztahy mezi zprostředkovateli a zákazníky nevěstek, jsou zdroje na hledané informace velmi stručné a povrchní. I když bylo napsáno mnoho prací, které osvětlovaly historické zkušenosti žen, v roli nevěstek, ti, kteří zprostředkovali prostituci, zůstali a zůstávají velmi přehlíženi a dostává se jim pouze zběžného pohledu ve všech úrovních jejich života, tedy i jejich vztahů. Dokonce i kuplíři, kteří se dostali do problémů se zákonem a jsou tedy o nich informace, upadli od té doby do zapomnění. „Teprve v posledních letech se sociální vědci zavázali studovat třetí strany v sexuálním průmyslu samy o sobě v současné době, ale práce je nepatrná a stále zůstává velmi nově se rozvíjícím oborem.“ (Laite, 2017)

Nejčastější slova, která shrnují jejich vztahy, jsou slova jako vykořisťování, parazitování a jim podobné výrazy. Pokusím se zde vylíčit trochu více obsáhleji jejich vztahy a nastínit tím, do jaké míry reflektují populární slova, která se tak běžně spojují s kuplířstvím. „Protože žádná studie o sexuálních pracovnících není založena na reprezentativním vzorku...“ (Stearns, 2001, p. 558) je pak velmi problematické zachytit skutečnou povahu jejich vztahů, mohu se pouze snažit se jí co nejvíce přiblížit.

6.1. Přímí zprostředkovatelé prostituce

6.1.1. Nevěstince

Dívka měla v nevěstinci pronajaté ubytování ve formě pokoje a stravy, do toho se připočítávaly náklady na provoz pokoje. Další položky, které majitelé bordelů za velmi vysoké ceny, poskytovali nevěstkám, byly oblečení, kosmetika, obuv. (Myška, 2006, p. 22) Na vrch toho, jejich dohoda byla pouze ústní – to stavělo dívku do ošemetné pozice, bylo pouze na majiteli, jak dlouho ji nechá žít a pracovat u sebe v bordelu. (Lenderová, 2002, p. 188) Na druhou stranu, pokud byla nevěstka úspěšná, nehrozilo její vyhození z nevěstince, to by bylo nelogické. Kromě finanční závislosti na provozovatelích bordelů, vytvářeli v nevěstkách pocity dalších druhů závislosti na jejich osobě „on jim usnadňoval jejich výdělky, chránil je (alespoň jak se domnívaly) před policií, chránil je před konkurencí.“ (Lenderová, 2002, p. 188)

Na druhou stranu Walkowitz uvádí, že ženy které nepovažovaly své živnosti za nevěstince, a tím ani neměly tendenci považovat sebe za provozovatelku onoho místa, měly více ambivalentní vztah s nevěstkami, které u ní žily. Dívky tedy nenutila takováto žena do prostituování se, ale bylo v jejím zájmu, aby tak dívky činily. (Walkowitz, 1982, p. 28) Že mohly být vztahy v nevěstinci v dobrém, nebo dokonce v přátelském duchu ukazuje i studie

z Minnesoty. (Stearns, 2001, p. 273) Jde sice o americkou studii zaměřující se především na lokální místa, ale lze z ní usoudit, že nemůžeme plošně předpokládat a uplatňovat viktimizující postoj ke všem provozovatelům veřejných domů. Ve Francii, kde fungovalo *maison se rendez-vous*, majitelka domu „se zároveň stávala důvěrníci a rádkyní mnohých návštěvnic, přicházejících i z nejvyšších vrstev. Rozhodně se nepovažovala za kuplířku nebo bordelmamá, byla váženou osobou.“ (Pay, 1991, p. 34) Zvláště pokud jde o ženu vystupující jako provozovatelka veřejného domu nebo různých variant nevěstince. Ta z celé situace vychází ještě v lepším světle. K podpoře této téze přispívá i Stearns, který mluví o „manažerech,“ tedy jak o majitelích bordelů, tak o všech druzích kuplířů, pohlaví mužského. Pokud jsou nevěstky pod jejich kontrolou pak „mají jen malou, pokud vůbec nějakou kontrolu nad svými pracovními podmínkami a jsou vystaveny významnému ekonomickému vykořisťování.“ (Stearns, 2001, p. 558)

Pokud jsou nějaké informace o vztazích nevěstek a provozovatelů veřejných domů, pak informace o vztazích s klientelou jsou mnohem vzácnější a velmi chudé. Pravděpodobně ani nebylo ve velkém zájmu provozovatelů nevěstinců, ale i všech ostatních druhů kuplířů, přicházet do kontaktu se zákazníky svých dívek. Pokud to tedy nevyžadovala situace, byly tyto kontakty pouze na nejprimárnější úrovni samotného zprostředkovávání nevěstek. Toto se pravděpodobně mohlo měnit ještě podle úrovně, budeme-li se nyní výhradně bavit o provozovatelích nevěstinců. Pokud šlo o dobré nevěstince vyšší úrovně, až po ty nejluxusnější bordely, zde provozovatel mohl být v užším kontaktu s klienty svých nevěstek. To dokládá i Rožárek když mluví o anglické mládeži, která při spokojenosti s poskytnutou službou se majiteli odměňuje např. stříbrným servisem. (Rožárek, 1903, p. 85)

Další přínosné informace ke vztahu provozovatelů veřejných domů a nevěstek nastiňuje dobová literatura. Pokud se jednou dívka dostane do nevěstince, využije majitel všech prostředků, aby dívka podlehla a svolila nebo se smířila s prostituováním se. (Rožárek, 1903 275) Její život je poté kontrolován majitelem nebo majitelkou bordelu. Obvykle se v každém nevěstinci najde nevěstka či více nevěstek, které mají přízeň provozovatele bordelu. Bez ohledu na to jaké je majitel či majitelka povahy, a jak obecně přistupuje ke svým nevěstkám. Do takové přízně se dá dostat dvěma způsoby, v první řadě to může být nevěstka, která je udavačkou svých kolegyň. Té se dostává důvěry od vedení nevěstince a stává se z ní obvykle zástupkyně. Jakožto zástupkyně se i mění její postavení v nevěstinci je většinou měsíčně placená a označovaná za hospodyně. Oficiálně se již neprostituuje, přesto může být přístupná pro určité hosty, na zvláštní přání. Ve druhé řadě to může být nevěstka, která má velkou přízeň hostů. Tím stoupá její hodnota v očích majitele. Na oplátku je s ní velmi dobře zacházeno, mnohem lépe než

s ostatními dívkami. (Rožárek, 1903, pp. 280-281; Dufour, 1926, p. 59) Na druhou stranu nevěstky, které už nejsou tolik vyhledávané, klesají v očích majitele a jeho chování se k nim rapidně mění k horšímu. Zatímco v některých nevěstincích funguje, že nevěstka, která již není vyhledávanou u hostů, je bez milosti vyhozena z bordelu, jinde mohou přejít do role např. kuchařky, pokojské a dalších, které se příležitostně prostituuji. V prvním případě to funguje na principu, že se provozovatel bordelu snaží dát sebe menší podnět k roztržkám, aby měl důvod ji vyhodit. (Rožárek, 1903, pp. 280-281) K zadlužení nevěstek dochází i přes skutečnost, že ceny za bydlení, stravu apod. by měly být stanoveny městským hejtmanem a zbytek vydělaných peněz by mělo náležet pouze dívce, dále pak, že v nevěstincích je zakázáno nevěstkám půjčovat peníze. (Dufour, 1926, pp. 68-69) Do nevěstince může už dívka přijít zadlužená, ze svého předchozího místa, kam byla „odkoupena“ na dluh. (Rožárek, 1903, pp. 165-167) Nevěstky zůstávají v nevěstinci především z důvodu dluhu. Nezádlužené dívky jsou vzácnými výjimkami. Vše komplikuje skutečnost, že nevěstky nemají přesnou představu o svém dluhu, na rozdíl od provozovatele. Z nevědomosti o svém dluhu a ze strachu před majitelem, který by ji mohl obvinít, že utekla z nevěstince s vypůjčenými věcmi, i když dle zákona nesmí jí býti odepřen odchod, setrvává v nevěstinci. (Rožárek, 1903, pp. 284-285) Přes všechny nelichotivé výpovědi, co do vztahů a fungování nevěstinců, najdou se i nevěstky, které jsou spokojené s životem v bordelu. Zdá se, že v nevěstincích např. v Německu, Francii, a Rakousku-Uhersku se najdou i veřejné domy, kde se nevěstkám platí celý jejich výdělek. (Flexner, 1925, p. 29)

V lepších bordelech, se může bordelmamá i setkávat s hosty. V takovém případě má často na starosti předvádění nabízení dívek. (Dufour, 1926, p. 63) Pokud klient vypadá bohatě a na úrovni nežádá se od něho, aby platil napřed, pakliže mluvíme na veřejných domech na úrovni. (Rožárek, 1903, p. 284)

6.1.2. Kuplíři a kuplířky

Zatímco majitel či majitelka nebo pasák jako druh kuplíře, byl v pravidelném kontaktu s nevěstkou či nevěstkami, ostatní druhy kuplířů, podílející se jen na určité činnosti v rámci kuplířství, nebyli pravděpodobně v tak těsném kontaktu s prostitutkami. Jejich společná aktivita končila poměrně záhy. Kuplíři, kteří se orientovali pouze na nábor dívek, se po splnění úkolu již dále s dívkou nesetkávali. Je tedy problematické uchopit popis kuplířů a kuplířek jako jeden z druhů kuplířství, oproti obecné deskripci kuplířů, jako zastřešující termín pro všechny druhy profesí v rámci kuplířství, na rozdíl od první kapitoly, kde se na ně šlo zaměřit jako na jeden z druhů a kde to bylo i přínosnější.

V obecné rovině kuplíři „jsou obtížné historické předměty. Představují měníci se právní a kulturní kategorie a jsou velmi nepolapitelnými historickými herci. Definice byly zejména nestabilní na počátku dvacátého století, v době bílého otroctví.“ (Laite, 2017) Kuplíři obsahovali velkou škálu profesí uvnitř kuplířství, a ještě větší skupinu lidí. Od majitelů a majitelek veřejných domů, kteří nevěstky mohli především po finanční stránce vykořisťovat, ale také s nimi mohl mít neutrální až přátelské vztahy, přes nejrůznější kuplíře věnujících se nabírání a dodávání děvčat i již zaběhlých nevěstek do nevěstinců a k zákazníkům, nebo mezinárodnímu obchodu s děvčaty až po pasáky, kteří s nimi měli velmi zvláštní vztah, na jednu stranu žili na jejich úkor, na druhou stranu jim poskytovali určitý druh citového zázemí. Poslední zmiňovaní ale mohli mít mezi sebou i poměrně kladný vztah. „Kuplíři samozřejmě nebyli vždy zlí darebáci, z nichž je činili veřejní činitelé a zastánci čistoty.“ (Walkowitz, 1982, 211-212)

Jedni z mála klientů, co se velmi často stýkají s nejrůznějšími kuplíři, dle Rožárka, jsou Angličané, kteří jsou jejich stálými zákazníky. Vyžaduje jim totiž rychlé, diskrétní a komfortní uspokojení jejich tužeb. (Rožárek, 1903, p. 85)

6.1.3. Pasák

Pasák byl s nevěstkou ve velmi komplikovaném vztahu. Sice jí poskytoval určitou míru ochrany před neplaticími klienty, popř. nebezpečnými klienty, a před policií, kdy se vydával za jejího přítele (Myška, 2006, 32; Stearns, 2001, p. 272) na druhou stranu činil z nevěstky více viditelnou právě pro policejní úřad a mnohdy ji dostával i do problému (Flexner; 1925, p. 32) K tomu všemu nad ní měl určitou míru kontroly, která se projevovala jak v osobním životě nevěstky, tak i po finanční stránce. Z jejich peněz žil, jedl, šatil se a bavil se. Ke kontrole využíval nejrůznějších prostředků, od laskavého přístupu, kdy jí sváděl a lichotil, přes lsti až k tvrdému a nesmlouvavému přístupu, kdy používal výhrůžek a násilí. Někdy jejich vztah končil i vraždou nevěstky. (Lenderová, 2002, pp. 191-194) Tento přístup pasáka se ale opět odvíjel od jeho úrovně, myšleno jeho společenského postavení, popř. vzdělání i zaměstnání. Vzhledem k tomu, že mezi nimi byli i lékaři, advokáti a jim podobní. Jednak neměli pravděpodobně zájem o nějaký případný skandál, což by bylo pravděpodobnější v případě konfliktů s jeho nevěstkou, ale také byli po finanční stránce výděleční a pravděpodobně zajištění. Z toho důvodu neměli takovou potřebu finančně parazitovat na nevěstce. „Čím prestižnější je založení, tím méně brutální a přímé je zneužívání prostitutek pasáky.“ (Stearns, 2001, p. 271) Pokud je už dívka zběhlá v prostituování se, pak se jako nejčastější důvody násilí

ze strany pasáka jeví spory o finance, kdy je pasák nespokojen s výší výdělku své nevěstky nebo ji podezřívá z toho, že mu skutečnou povahu svých příjmů zatajuje. (Laite, 2017)

Jejich vztah se však projevoval i po milenecké stránce. Nevěstka byla na pasákovy citově závislá. Jedna oblast, kde se tento milostný vztah projevoval, bylo jejich sexuální soužití. Zatímco se zákazník se nevěstka snažila chránit při souloži ochrannými prostředky, při souloži se svým pasákem ochranu většinou nepoužívala. (Lenderová, 2002, p. 193) To mělo často důsledky v přenášení pohlavních nemocí, které buď nevěstka chytila od svého zákazníka a následně přenesla na svého pasáka, nebo je chytila od pasáka, a když byla podrobena léčení a vyléčila se, ale její pasák žádné léčení nepodstoupil, stačilo, aby se nevěstka vrátila zpátky k němu a mohla se nakazit znovu. (Klepetář, 1927, pp. 47-48) „Bez ohledu na toto rozšířené vnímání pasáka odhaluje současný výzkum složitější obraz pasáků a jejich vztahu k prostitutkám.“ (Stearns, 2001, p. 272) Citová vazba mezi nimi může být silná a podpůrná. Sexuální uspokojení jejich zákazníků je pro ni pouze prací, sexuální činnost, kterou si vydělává na život. Zatímco sexuální činnost s jejím pasákem vnímá intimně. Milování se se svým pasákem versus pohlavní styk s klientem „naznačuje psychologický význam pasáka jako prostředku „normalizace“ sexuální identity prostitutky, emocionální připoutanost, která samozřejmě může také dodat pasákovi další sílu.“ (Stearns, 2001, p. 272) Pasáka si vydržují nevěstky nejen pouliční ale nevěstky bordelní. (Flexner; 1925 32)

Obecně tedy platilo, že pasák byl především vykořisťovatel ženy, paušálně se ale ukazuje, že jejich vztah měl větší rozhraní než pouhé parazitování. Měl i své přínosy, a to v oblasti ochrany a především emocionálního zázemí. Na druhou stranu i pasák, stejně jako jeho družka, mohl být v těžkém emočním zatížení, konec konců pasák pěstoval vztah se ženou, která prodávala své tělo dalším mužům, a sám byl součástí širšího systému, který umožňoval ekonomicky vykořisťovat ženy. Navíc čelil stigmatu ze strany veřejnosti i úřadů, bez ohledu na to, jaký vztah měl se svojí nevěstkou. (Laite, 2017; Walkowitz, 1982, pp. 211-212) Nicméně, ne všichni se vyznačovali běžně uznávanými vlastnostmi pasáků, zejména pokud nebyli z dolních společenských vrstev. Někteří byli naopak i v přátelském vztahu s nevěstkami. V poslední řadě se mezi pasáky našlo i mnoho těch, kteří byli s nevěstkou i v manželském svazku, o čemž se málo kdy mluví. (Laite, 2017) Skutečnost, že pasák se stával i manželem nevěstky se uvádí v dobové literatuře. Rožárek uvádí, že v takovýchto nešťastných případech, kdy se nevěstka provdá za svého pasáka, upadá do ještě spletitějšího vykořisťování. (Rožárek, 1903, pp. 227-228) Kromě emočního zázemí, si nevěstka vydržovala pasáka i z určitého pocitu vlastnictví, na rozdíl od zákazníků, pasák byl pouze její. Proto dokázala snášet hrubé zacházení od svého pasáka, nikoliv ale sokyni. (Flexner; 1925 32) Jeden z možných důvodů proč nevěstka

zůstává po boku takového druhu pasáka, je i stereotypní představa, že jakožto nevěstka je to její úděl, že to k jejímu řemeslu patří. Pokud by byla s jiným pasákem situace by byla stejná. (Klepetář, 1927, pp. 47-48)

Laite nastínil zajímavý pohled na situace násilného vztahu mezi nevěstkou a pasákem. Tento násilný vztah staví do kontextu s domácím násilím. „Skutečnost, že zákon o „živobytí na nemorálních výdělcích“ může být vnímán spíše jako odhalení konkrétního druhu násilí na prostitutkách, je skutečností, která nabízí vzácné okno, díky němuž mohou historici v minulosti zahlédnout domácí násilí: jev, který byl velmi běžný, přesto byl těžce nedostatečně zdokumentován.“ (Laite, 2017) To celou situaci vztahu pasáka s nevěstkou staví do nového světla. I když jejich násilný vztah mohl být mnohem častěji přítomný než u běžné populace, dost možná to jen zrcadlilo domácí násilí ve společnosti.

6.2.Nepřímí zprostředkovatelé prostituce

Zatímco existuje alespoň nějaká charakteristika u přímých zprostředkovatelů, těch, o nichž historie běžně mluví, u nepřímých zprostředkovatelů je situace zkomplikovaná z očividných důvodů, a to těmi, že se na ně nepohlíží jako na aktéry kuplířství. Zůstávají nepozorováni v očích veřejnosti i historiků. Jedinou světlou výjimku tvoří pohostinné podniky s alkoholem a pronajímatelky pokojů. V případě pohostinských podniků, ty se koncem 19. století a začátkem 20. století natolik rozšířily a v tak velké míře začaly přebírat roli veřejných domů, že tuto skutečnost nešlo zakrýt a v důsledku toho je možné alespoň v malé míře popsat místní vztahy. Více informací je však k nalezení v dobové literatuře na rozdíl od současné odborné literatury.

6.2.1. Podniky s alkoholem (hospody, bary)

Dívky pracující v hostincích nedostávaly mzdu, dostávaly většinou ubytování a jídlo, což ale nebylo vždy pravidlem, a procenta z útraty hosta, kterému se věnovaly. V případě ještě poskytnutí svých sexuálních služeb musely platit majiteli hostince poplatek. Někdy musely platit i poplatek za to, že tam vůbec mohly být a shánět pro sebe zákazníky, nebo platit také jídlo jako ostatní hosté. (Myška, 2006, p. 27; Rožárek, 1903, p. 372) Jejich pracovní doba se často rozkládala do šesti dní, někde ale pracovaly celý týden. Noci měli ale volné. (Rožárek, 1903, p. 368) Je otázkou, do jaké míry bylo prostředí hostince výhodnější, než prostředí nevěstince z pohledu finančního a celkového z pohledu využívání nevěstky tím, či oním provozovatelem. (Myška, 2006, p. 27)

V barech oproti tomu pracovaly od večera do tří hodin a dny měli volné. Pokud chtěly dříve odejít s hostem, musely dostat svolení, což se vrchnímu nebo majitel baru příliš nelíbilo. Bardáma ale na rozdíl od animírek dostávala pravidelný plat a k tomu procenta ze zisku od hosta, kterému se věnovala, popř. i procenta z vinného stříku. Barová prostituce se zdá více výhodnější, i když si nevěstka musela ze své mzdy platit ubytování, jídlo a další výlohy. Přeci jen měla stálou mzdu i s procenty ze zisku a z jejího poskytování sexuálních služeb už nikomu nemusela nic odvádět. (Klepetář, 1927, pp. 18-19; Dufour, 1926, p. 96)

Na obou místech mohla být dívka bez důvodu vyhozená, pakliže se znelíbila svému nadřízenému. (Rožárek, 1903, p. 368)

6.2.2. Pronajímatelky pokojů

Vztah nevěstky a pronajímatelky je na podobném principu, jako ve veřejném domě vztah nevěstky s jejím provozovatelem. Pronajímatelka stejně jako v nevěstinci účtuje nevěstce

vše možné a to velmi draze. S ospravedlněním, aby si vykompenzovala riziko, že pronajímá pokoj nevěstce. Nevěstka musí souhlasit s takto nastavenými podmínkami, v opačném případě by jí hrozila, ze strany pronajímatelky, výpověď z pokoje. Je tedy podobným způsobem po finanční stránce využívána jako v bordelu. Na druhou stranu ji ale pronajímatelka jinak neomezuje. Pronajímatelka se klientem nevěstky, které pronajímala pokoj, obvykle nesetkávala. Když se už potkali, pronajímatelka se chovala uctivě, mile a mohla také očekávat zpropitné. (Klepetář, 1927, p. 23; Dufour, 1926, pp. 96-97)

7. Postavení lidí zprostředkovávajících prostituci ve společnosti

7.1. Postoj veřejnosti zachycený v literatuře odborné a dobové

Kuplířství bylo vnímání nejhůře z celé prostituce. Většina stereotypů, spojených s jednotlivými druhy kuplířství, se rozvíjela zejména v průběhu moderního období. Nastával odklon od vnímání prostituce jako sociálního či systémového problému a více veřejnosti začalo vnímat prostituci jako zločin. Roli zde hrál i strach z bílého otroctví. Strach z bílého otroctví vznikl a šířil se z Anglie na kontinent. Celá situace vznikla v důsledku popisu dětské prostituce, kdy děti byly za 5 liber prodávány starším mužům. „V roce 1899 byla v Londýně svolána první mezinárodní konference o bílém otroctví, na které se zúčastnili zástupci jedenácti evropských národů. O tři roky později šestnáct zemí vyslalo vyslance na druhou mezinárodní konferenci.“ (Stearns, 2001, p. 357) V důsledku tak docházelo v Evropě ke změně vnímání kuplířů. Stále více byli považováni za hlavní příčinu prostituce. Což bylo v opozici se starším vnímáním prostituce, jako součásti širšího systému vykořisťování žen. (Laite, 2017) Nejhůře z celé škály kuplířů stál v očích veřejnosti pasák. Ten byl vždy projekcí toho nejhoršího, co s sebou prostituce přinášela. Veřejnost ho vnímala jako osobu, která žije z bída druhých, více než jakýkoliv jiný druh kuplíře. Negativně ho vnímali i příznivci reglementace. (Lenderová, 2002, p. 191) Na druhou stranu společnost za pasáka považovala každého muže, který stál po bohu nevěstky, i když ve skutečnosti se na kuplířství nijak nepodílel. Jeden z důvodů, proč byl pasák v oči veřejnosti tolik nenáviděn bylo „protože se dotkl zkaženého těla prostitutky a vypořádal se s její nemocnou myslí: „Pasák musí milovat ženu, alespoň tak, aby ji toleroval – ženu, která dává své tělo a duši všem příchozím.“ (Laite, 2017)

V lepším světle, oproti pasákům, stáli majitelé a majitelky veřejných domů. Společnost k nim byla natolik shovívavá, že byli oblíbenou literární postavou, zejména veseloher ale i seriózní literatury. Kde se především uplatňovala oblíbená stereotypní představa bordelmámy „nebyla ještě starého věku, byla čisté postavy a obzvláštní přívětivostí, řeči příjemné a tonu líbezného.“ (Lenderová, 2002, p. 185) Nicméně i veřejnost si uvědomovala stinnou stránku provozovatelů nevěstinců, v podobě vykořisťování nevěstek z jejich strany, které jim byly vydané na pospas. (Peisertová, Petrbock a Randák, 2011, p. 165)

Informace o vnímání kuplířství veřejností jsou více popsány v dobové literatuře. Veřejné mínění často zůstává poměrně lhostejným k aktérům prostituce, po tu dobu, než začne obtěžovat či pohoršovat okolí. Pokud je do ní vtažena veřejnost, nebo dochází k šíření pohlavních chorob a to zejména na nevinné, nezúčastněné osoby, začnou si uvědomovat, že

tato situace se dotýká i jich samotných. (Flexner, 1925, pp. 94-95) Nejspíše i proto je poměrně rozšířený postoj, „že nevěstince jsou nejvýhodnější a nejúčelnější zařízení, který vede k zachování veřejného pořádku a je lepší než když nevěstky bydlí samy a rozptýleně. Jako důvod tohoto postoje je fakt, že sami nevěstince se starají o svou dobrou pověst, také to, že lépe můžou nad nevěstkami bdít.“ (Rožárek, 1903, p. 200) Stále více lidí začíná veřejné domy vnímat i jako místa, kde jsou nevěstky „násilím v nich udržovány a přeměněny v pravé otrokyně. Podléhají úplně svévoli majitele nebo majitelky, které neomezeně vládnu jejich tělem i vůlí.“ (Rožárek, 1903, p. 173)

Postavení prostituce na přelomu 19. a 20. století se ve společnosti vyznačovalo dvěma společenskýma přístupy – reglementace a abolice. Reglementace byl přístup k prostituci „jako nezbytné zlo, snažící se o její kontrolu, o vytvoření pravidel, nezbytných mantinelů, v nichž se může obchod se sexem odehrávat. Jedná se tedy o prostituci nikoli zákonnou, ale správními autoritami trpěnou.“ (Lenderová, 2002, p. 29) Reglementace vymezila tři oblasti, které se snažila regulovat – prostředí, tak aby nepohoršovala veřejnost, zejména děti a dospívající; kontrola a hierarchie, která měla zamezit konfúzi sociálních vrstev, (Lenderová, 2002, p. 30) Její stoupenci se odvolávali na příznivý vliv, co do omezení šíření pohlavních nemocí a zachování veřejného pořádku. Stejného názoru byl i policejní úřad, který mohl prostituci lépe kontrolovat. (Lenderová, 2002, p. 82)

Abolice byla striktně proti organizování prostituce. Nástroj pro odstranění prostituce viděli v „osvěta, vzdělání (především žen), mravní výchova, odstranění nejkřiklavějších sociálních rozdílů a vytvoření podmínek k uzavírání sňatků. Hnutí se zrodilo v šedesátých letech devatenáctého století v protestantském prostředí Anglie a ve Švýcarsku spolu s feminismem a šířící se ženskou emancipací.“ (Lenderová, 2002, p. 42)

Přes klady reglementace, které vyzdvihovali její příznivci, stála v opozici skupina odpůrců. Ti se odvolávali na nedokonalé registrování nevěstek, problémy s nedbalou lékařskou prohlídkou, dále upozorňovali na problematičnost registrovaných nevěstek s opětovným návratem do společnosti. (Lenderová, 2002, pp. 46-48) S velkou nelibostí vnímala opozice veřejné domy. Ty považovala za místo vykořisťování prostitutek. (Peisertová, Petrbock a Randák, 2011, p. 167) Odvolávali se tedy na práva a osobní svobodu prostituujících se žen, neboť reglementace více méně postihovala pouze ženy. (Lenderová, 2002, p. 48) I když si Rejman uvědomoval kladů, který reglementace přinášela, poznamenal, že díky abolicí jsou všichni na stejné úrovni před zákonem, tedy v případě pohlavní nemoci „dala každému právo vystoupiti proti zdroji nákazy a povinnost léčiti získanou nákazu“ (Klepetář, 1927, pp. 67-68)

Díky nedokonalosti reglementace se stále více lidí jak u nás, tak po celé Evropě, přiklánělo k abolicí. (Stearns, 2001, p. 357) Koncepce Abolice se začala šířit už od 80. let 19. století, přesto systém reglementace v podstatě pouze s menšími úpravami, vydržel až do 20. století. Velký vliv na tuto skutečnost mělo založení organizace FAI (Federation Abolicioniste Internationale), ta volala především po morální stránce vůči prostituci. (Bláha, 2008, pp. 13-14) V poslední řadě koncem století pohltit Evropu strach z bílého otroctví, zneužívání dívek a žen v rámci státu i v zahraničí. (Laite, 2017) Ať již šlo o příznivce, nebo odpůrce reglementace, nikdo otevřeně nechtěl legalizovat nebo dekriminalizovat prostituci. (Stearns, 2001, p. 357)

Se začátkem 20. století nastaly změny a reglementace na našem území se blížila ke svému konci. „Dne 11. července 1922 byl schválen zákon č. 241 zvaný *O potírání pohlavních nemocí*, první aboliční zákon ve střední Evropě. O šest neděl později, 22. srpna 1922, byl uveřejněn ve Sbírce zákonů. Zákon v oddíle II zrušil reglementaci prostituce a zakázal zřizování a udržování nevěstinců. Držení veřejného domu mělo být napříště trestáno jako kuplířství.“ (Peisertová, Petrbock a Randák, 2011, p. 168; Lenderová, 2002, p. 60)

„V souvislosti s bojem proti obchodu se ženami [...] na začátku roku 1922 přistoupilo Československo k mezinárodní úmluvě potlačující obchod s děvčaty, již 4. května 1910 uzavřelo Německo, Rakousko-Uhersko, Belgie, Brazílie, Dánsko, Španělsko, Francie, Velká Británie, Itálie, Nizozemí, Portugalsko, Rusko a Švédsko.“ (Lenderová, 2002, p. 41)

Postoj veřejnosti lze sledovat i skrz přístup státu a zákonu vůči kuplířství. Je nejspíše pravda, že stát k celé situaci do určité míry přistupoval více prakticky, zejména po ekonomické stránce a méně zainteresovaně osobními postoji, zejména těmi morálními. Ale také reagoval na aktuální události ve společnosti. Stejně jako ve společnosti, i zde ale existoval rozkol v přístupu k prostituci. „Všechny zákony, výnosy či nařízení, které se jakýmkoliv způsobem týkaly prostituce, od trestního zákona z roku 1803 až po zákon aboliční, stíhaly nejpřísnějšími tresty kuplířství. Podle §257 zákoníku z roku 1803 byli kuplíři osoby, které „ smilnice u sebe přechovávají, neb k vedení jejich obchodu schránky propůjčují“, dále ti „jenžto s dohazováním osob takových se zanášejí“, i ti, „jenžto sice za námluvčí v srozumění takových nedovolených se užívají, nechají“. Za kuplířství hrozil trest „tuhého žaláře“ v délce tří až šesti měsíců [...] Jisté změny přinesl § 512 trestního zákona z 27. května 1852 [...] trestným činem bylo kuplířství, jen pokud se jeho předmětem stala osoba nezletilá či pokud se ho dopustili rodiče, poručníci, vychovatelé, učitelé vůči svým svěřencům – pak jim hrozil těžký žalář od jednoho do pěti let. V ostatních případech bylo kuplířství přestupek.“ (Lenderová, 2002, pp. 177-178)

Jedním z představitelů velkých odpůrců vůči celé prostituci, byl sám T. G. Masaryk. (Francek, 2007, 68) „Kořeny prostituce neviděl Masaryk primárně v hmotné, ale především v mravní bídě společnosti, v alkoholismu, nízkém stupni vzdělání, v předčasném zájmu o sex. Ba i v umění.“ (Lenderová, 2002, s. 44) Na druhou stranu, poměrná část městských radních zastávala přesvědčení, že veřejné domy jsou institucí přínosnou pro společnost, neboť naplňují základní přirozené potřeby osamělých dělníků. (Myška, 2006, p. 10) Tento přístup se odrážel i skrz policejní úřad, kdy bylo v jeho pravomoci rozhodnout, jaký zvolí přístup k prostituci, k nevěstkám a kuplířům a jak s danými zákony naloží. (Lenderová, 2002, s. 39) Policejní úřad obvykle zastával kladný postoj k reglementaci a zastával postoj, že odstranění veřejných domů a celkové podchycení prostituce je nereálný úkol. (Peisertová, Petrbock a Randák, 2011, p. 167) Naopak při zavření nevěstinců, by více vypukla tajná prostituce. (Myška, 2006, p. 18) „Systém kontroly zůstal až do let první světové války zcela v pravomocích městského policejního úřadu, lékařské prohlídky v kompetenci městského lékaře, vzácněji okresní nemocnice.“ (Lenderová, 2002, p. 40) I soudní prostředí se stavělo dosti benevolentně k celé situaci a nemělo velké ambice dávat tvrdé tresty zprostředkovatelům prostituce. (Myška, 2006, p. 36)

7.2. Postoj autorů ke kuplířství

V současné dobové literatuře je postoj autorů vůči kuplířství vidět velmi ojediněle. Autoři dobové literatury, i když se snaží přistupovat ke svým pracím co nejvíce profesionálně, více či méně podléhají svým osobním postojům vůči kuplířství.

Klepetář, autor díla *Prostitutky, jak žijí, milují a umírají*, se snaží minimalizovat své názory na kuplíře a pokud je zmíní, snaží se být co nejvíce objektivní a nastítnit klady i zápory. Oproti tomu Dufour a Rožárek, jsou velmi ovlivněni svými osobními pocity. Při popisu např. situace v Belgii, kde vládne poměrně tolerantní postoj a jeden z předpisů mluví o rozšíření jak nevěstinců, tak i po speciálním zřízení příležitostní domků, se Rožárek vyjadřuje takto: „Nevím, zda má se rozumný člověk diviti předpisům oněm, či má-li se zhroziti nad demoralizovanými názory výstředníků, jež pod heslem svobody podporují smilstvo nejsprostšího druhu.“ (Rožárek, 1903, p. 78) Celé jeho dílo je prokládáno jeho názory a postoji. Asi nejvíce z ostatních dobových zdrojů, s nimiž jsem pracovala. Je pravda, že i v ostatních případech mají autoři tendence sdělit čtenáři svůj názor na kuplířství a celkově prostituci ale ne v takové míře. Většinou jsou o trochu více objektivnější.

Co se týče žánrů, v nichž dobová literatura zmiňuje kuplířství, je to především kombinace historického a medicínského žánru, ani ne tolik lékařsky odborného, jako spíše mapování pohlavních nemocí, zejména kapavky a příjice. Současná odborná díla jsou primárně laděná do čistě historického rázu.

8. Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na téma prostituce, v rámci něhož jsem se zaměřila na oblast kuplířství. Celou situaci jsem areálově umístila do českého prostředí s přesahem do evropského kontextu. Dobou, kterou jsem ve své práci sledovala, byl konec 19. století a začátek 20. století. Cílem mé práce bylo zachytit kuplířství na několika stupních – druhy kuplířství a jejich charakteristika, vztahy mezi zprostředkovateli prostituce s nevěstkami a klienty nevěstek a postoj veřejnosti k těmto zprostředkovatelům. Okrajově přiblížit postoj autorů vůči kuplířům a v jakých knihách se kuplířství obyčejně vyskytuje. V poslední řadě, jsem si dala za cíl vysvětlit nebo alespoň přiblížit skrz jednotlivé kapitoly, proč je postava pasáka takto negativně, ze všech druhů kuplířství, osočována. K zpracování své bakalářské práce jsem využila metodu kolektivní biografie.

V první kapitole se mi vytyčený cíl, nalézt a popsat druhy kuplířství a následně je charakterizovat, podařilo a to v poměrně širokém záběru. Pro tuto část jsem vytvořila dvě skupiny – přímých a nepřímých zprostředkovatelů prostituce. Zatímco u přímých zprostředkovatelů hráli aktéři kuplířství kteří jsou běžně známi a to majitel nebo majitelka veřejného domu, kuplíř či kuplířka a pasák hlavní roli. V případě nevěstinců jsem nastínila dvě, jim nejvíce podobná zařízení, která lze vnímat jako vývoj nebo transformaci veřejných domů ve zkoumané době. Šlo o „*maison se rendez-vous*“ a *hodinové hotely*. V závěru, v části o nevěstincích jsem situaci nevěstinců přenesla i do evropského kontextu a přiblížila situaci v některých evropských zemích. Zvláště bordelní prostituce v Anglii přinesla zajímavé poznatky o expanzi, různorodosti a nápaditosti, co do vzniku druhů kuplířů pouze pro oblast nevěstinců, kde přináší výrazy *spoonneys* a *fancy men*. Taková podobná nápaditost se dále projevila v další podkapitole. V případě kuplířů, jakožto druhu profese v rámci kuplířství, nebylo tolik informací, oproti dvěma dalším profesím z přímého zprostředkovávání prostituce. Poslední ze skupiny zde byl pasák. Zde jsem se snažila nastínit co nejvíce z jeho charakteru, jakožto pasáka i jakožto člověka. Tito známí představitelé kuplířství tvořili kategorii přímých zprostředkovatelů. Druhá kategorie nepřímých zprostředkovatelů byla rozdělená do šesti skupin, na pohostinné podniky s alkoholem, hotelové prostřední, zábavné podniky, pronajímatelky bytů a další osoby. Pomocí zejména dobové literatury se mi podařilo v realizovaných mezích napsat o oblasti kuplířství, o které se běžně v současnosti nemluví. Prostředí pohostinné jsem prezentovala na místech hostinských a barových, které převzaly způsoby a rysy veřejných domů, které přetvořily k obrazu svému a vlastním možnostem, což vedlo k velmi kurióznímu fungování těchto míst. V jejich středu se zrodily i speciální termíny

pro dívky a ženy, které zde přicházely na scénu. V hostinci se jim říkalo *animírky* a v barech to byly *bardámy*. Jejich prostředí bylo natolik nepřehlédnutelné, že se o něm, na rozdíl od dalších druhů, dá nejvíce nalézt. Hotelové prostředí přiblížilo, i když ne moc hluboce, působení pokojské a portýra na kuplířství. Podobně na tom byly zábavné podniky, o nichž není mnoho informací pro sestavení charakteristiky, které by pomohly uspokojivě přiblížit místní prostředí. O něco lépe si vedla kategorie pronajímatelek pokojů a skupina tvořená rodinnými příslušníky. V poslední podkapitole se ocitla porodní bába. Její podílení se na kuplířství ve formě výroby „pannen“ ukazuje, jak moc kuplířství umí pro podporu své činnosti využít nejrůznějších prostředků, včetně řemesel lidí. I přesto, že její charakteristika také postrádá obsáhlý a hloubkový popis, její přínos shledávám především v poukázání na kuplířství jakožto na nesmírně pružného, vynalézavého a všehoschopného pro dosažení svých cílů, tedy zprostředkovávání prostituce. V této kapitole jsem sepsala a charakterizovala, v některých případech více úspěšněji, druhy kuplířství, co do jednotlivých profesí a míst.

Ve druhé kapitole jsem měla za cíl přiblížit vztahy jednotlivých druhů profesí a míst vůči nevěstkám a klientům nevěstek. Zde jsem narazila na dva problémy. První problém, který se vyskytoval u všech druhů kuplířských profesí, byla více méně nemožnost zachytit vztahy zprostředkovatelů prostituce s klientelou prostituce. Výjimka několika málo informací se nedala uspokojivě sepsat reprezentující charakteristika těchto vztahů. Druhý problém, který se projevil i v další kapitole, byl, že čím více jde o druh méně známé oblasti kuplířské profese, o to více je problematické zachytit vnitřní vztahy jejich aktérů. V tomto případě mluvím o skupině nepřímých zprostředkovatelů prostituce. Pouze u pohostinských podniků a pronajímatelek pokojů se dalo alespoň zčásti popsat fungování vnitřních vztahů. Velmi zajímavou a přínosnou částí pro mou práci byla podkapitola týkající se pasáka, která mi pomáhá rozšiřovat informace pro sestavení a odpovězení jednoho z mých cílů z úvodu, tedy přiblížit důvody vnímání pasáka v tolik negativním světle. Popisuji zde velmi složitý, vztah pasáka s nevěstkou, založený na jedné straně na psychickém, fyzickém a finančním využívání a ničení v opozici k citové podpoře a zázemí. Velmi zajímavým nastíněním se v závěru podkapitoly o pasákovi jeví část zmiňující domácí násilí, které možná díky těmto dvěma aktérům přibližovalo, více či méně, situaci v domácnostech veřejnosti.

Poslední kapitola je o vnímání kuplířství veřejností a autory, kteří o ní píší. Pokud jde o obecný postoj ke kuplířství ze strany veřejnosti, nastínila jsem v kapitole změny a „boje“ dvou směrů ve zkoumané době, a to směry reglementace a abolice. Přístup státu a jeho jednotlivých představitelů, od radních, přes policii až po soudce. Nakonec jsem se snažila zachytit postoj veřejnosti k jednotlivým druhům kuplířství. Zde se právě projevil nedostatek informací

přibližující vnímání společnosti nepřímých zprostředkovatelů prostituce. Zachytit se mi podařilo pouze aktéry přímého zprostředkovávání prostituce. Část mluvící o pasákovi tak přináší poslední informace k uzavření potřebných poznatků, které osvětlují, proč si stáli z celé skupiny kuplířů v očích veřejnosti nejhůře.

9. Použitá literatura

- Bartley, P. (2000). *Prostitution prevention and reform in England, 1860-1914*. Routledge. Retrieved from https://books.google.co.uk/books?id=HghG1wp_pkkC
- Bláha, R. (2008). *Trestněprávní aspekty prostituce v České republice*. Praha: LexisNexis CZ ve spolupráci s Justiční akademií v Kroměříži.
- Blümllová, D. & Kubát, P. A kol. (2009). *Čas zdravého ducha v zdravém těle*. České Budějovice:
- Dufour, P. (1926). *Dějiny prostituce. V. Franci, Belgie a Holandsko*. Praha: Šrámek.
- Dufour, P. (1926). *Dějiny prostituce. VI., Nový věk. 4, Itálie, Španělsko, Portugaly, Řecko, Severské země, Rumunsko, Maďarsko, Velká Británie*. Praha: Šrámek.
- Dufour, P. (1926). *Dějiny prostituce. VII. Nový věk. 5. Německé země*. Praha: Šrámek.
- Dufour, P. (1926). *Dějiny prostituce. VIII, Nový věk. 6, Slovanské země, Národové*. Praha: Šrámek.
- Dvořák, T., Fasora, L., & Chocholáč, B. (2014) *Úvod do studia dějepisu* (1. díl). Brno: Masarykova univerzita.
- Flexner, A. (1925). *Prostituce v Evropě*. Praha: Československá společnost pro potírání pohlavních chorob.
- Francek, J. (2007). *Zločin a trest v českých dějinách: nové vydání rozšířené o paměti prvního československého kata Leopolda Wohlschlagera: Ve službách spravedlnosti za Rakouska i za republiky*. Praha: Rybka Publishers,
- Hroch a kol. (1985). *Úvod do studia dějepisu*. Praha: SPN - Státní pedagogické.
- Chmelík, J. (2003). *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál.
- Jandourek, J. (2003). *Úvod do sociologie*. Praha: Portál.
- Lenderová, M. (2002). *Chytila patrola, aneb, Prostituce za Rakouska i republiky*. Praha: Karolinum.
- May, T., Harocopos, A. & Hough, J. M. (2002). *Z lásky nebo za peníze: kuplíři a provozování prostituce*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Myška, M. (2006). *Kněžky Venušiny, aneb, Z historie prostituce v průmyslovém velkoměstě*. Ostrava: Repronis.
- Pay, P. (1991). *Prodejná láska: historie nejstaršího řemesla v deseti kapitolách*. Prha: Zeras.
- Peisertová, L., Petrbock, V. & Randák, J. (2011). *Zločin a trest v české kultuře 19. století: sborník příspěvků z 30. ročníku symposia k problematice 19. století*. Praha: Academia.
- Klepetář, J. (1927). *Prostitutky, jak žijí, milují a umírají*. Praha: R. Rejman

Rožánek, O. (1903). *Pud pohlavní a prostituce: vývoj a poruchy pudu pohlavního: výstřednosti v ukájení jeho: Vývoj, dějiny, zřízení prostituce a její vliv na choroby pohlavní a ženské*. Praha: Hejda & Tuček.

Sanger, W. W. (2014). *The History of Prostitution: Its Extent, Causes, and Effects Throughout the World*. Lulu Press.

Retrieved from <https://books.google.co.uk/books?id=0DFPCAAAQBAJ>

Stearns, P. N. (2001). *Encyclopedia of European social history : from 1350 to 2000*. Detroit: Charles Scribner's Sons.

Zounek, J. & Šimáně, M. (2014) *Úvod do studia dějin pedagogiky a školství. Kapitoly z metodologie historicko-pedagogického výzkumu*. Brno: Masarykova univerzita.

Wiesner, A. (1925). *Dějiny prostituce a příjice v Československu mimoevropské*. Praha: Československá společnost pro potírání chorob pohlavních.

Wingfield, N. M. (2017). *The world of prostitution in late imperial Austria*. New York: Oxford University Press.

Použité články:

Dickie, J. (2016). *Mafia and Prostitution in Calabria, c .1880– c .1940*.

Retrieved from <https://academic.oup.com/past/article-abstract/232/1/203/1752428>

Laite, J. (2017). *Traffickers and Pimps in the Era of White Slavery*.

Retrieved from <https://academic.oup.com/past/article-abstract/237/1/237/4627928>